25ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6753 — 21 ՄԱՐՏ 1908 — ՈՒՐԲԱԹ 2 ՐԷՊԻ-ԻԼ-ԷՎՎԷԼ 1326 — 3 Avril 1908 — 25me année № 6753

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՑԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 80 Ղրս.
» » ՎԵՑԱՄՈՏԵԱՅ 45 »
ԴԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 100 »
» » ՎԵՑԱՄՈՏԵԱՅ 60 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 35 Ֆրք.
» » » ՎԵՑԱՄՈՏԵԱՅ 20 »
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԵԱԽՍԷՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه قلعه

"ARÉVELK"
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Consple, Galata

10 PARAS

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿՆԵՐԸ

Միջազգային կացութիւնը. Վիլհելմ Բ.ի ճամբորդութիւնը.— Ֆոն Պիւլով իշխանին ալ այցելութիւնը Պարն Էշենթալի.— Երբեակ Զինակցութիւնը և Եւրոպայի ներկայ վիճակը. Իօշէգի հիմնած ընկերութիւնները — Միջազգային դրամական կացութիւնը.— Լոնտոնի, Բարիզի, Գերլինի և Վիեննայի Սակարանները. Շարունակ, ռուսական և եգիպտական թուղթերը։

Գերմանիոյ Կայսեր ճամբորդութիւնը և գերման վարչապետ իշխան Պիւլովի Վիեննայի մէջ Աւստրիոյ և Հունգարիոյ արտաքին գործոց Նախարար Պարն Էրէնթալի հետ ունեցած տեսակցութիւնը՝ վերջին օրերս ամենակէս միջազգային քաղաքական ամենակարեւոր դէպքերը կը կազմեն։ Գերման քաղաքականութեան ընդհանուր ուղղութիւնը վրայ մեր անցեալ շաբթուան տեսութիւնը մէջ խօսելու առիթը ունեցանք. կ'արժէ այսօր ալ քննել այն հանգամանքները որոնք կրնան ըլլալ ուղղակի կամ անուղղակի՝ յիշեալ կենտրոնի տեղափոխութենէն։ Երբ, Վիլհելմ Բ. ուղղակի Իտալիոյ Վիտտորիո Էմանուէլի՝ և արտաքին գործոց նախարար Թիթոնիի հետ կը խորհրդակցի, և միւս կողմէ իշխան Պիւլով ալ Ֆրանց Եզեֆ կայսեր և Պարն Էրէնթալի դեմ, սա՝ առաջին ազատութիւնը կը տերնշեն թէ՝ միջազգային կացութիւնը մէջ՝ Երբեակ Զինակցութիւնը մեծապէս չարագրգռող պարագաներ գոյութիւն ունին, պարագաներ որոնց ազդեցութիւնը կը մղէ երբեակին անդամները վճռական ընթացքի մը հետեւիլ՝ հանդէպ Ռուսիոյ և մասնաւորաբար Մեծն Բրիտանիոյ, կեդրոնական Եւրոպայի գործոց համար։ Երեք կայսրերու Դանդաղութեան յաջորդող և Ռուսիոյ հեռացումովը ու Իտալիոյ յաջորդութեամբը կազմուած Երբեակ Զինակցութեան պայմանները ցարդ չհրատարակուեցան, և այսուհետեւ ալ հրատարակուելու հաւանականութիւնը գոյութիւն չունի. բայց յայտնի էր ժամանակին, և այսօր ալ բացորոշաբար կը տեսնուի թէ՝ 1871ի Ֆրանգֆորտի դաշնակցութեան իբր անմիջական հետեւանք՝ Պիզմարքի՝ Ֆրանգերիզերման պատերազմէն անմիջապէս վերջի հետեւած ուղղութեան իբր ուղղակի արդիւնք հաստատուած էր այդ Զինակցութիւնը, այսինքն Ֆրանսայի կողմէ Գերմանիոյ վրէժխնդրական ձգտումներ ունենալու կարելիութեանը դէմ, եւրոպական հաւասարակշռութիւնը պահպանելու համար՝ գերման շահերու ի նպաստ։ Բայց քառորդ դարէ աւելի չրնանէ մը ի վեր, միջազգային կացութեան պէտքերը՝ հին երկիրներու համար ալ անտեսական ծանրակշիռ հարկեցուցիչ պարագաներ՝ ընդհանուր քաղաքականութեան նախորդ սա՛կ զինուորական ուղղութիւնը՝ խանգած ու միացուած են առեւտրական շահեր տեղծելու տիպարական ուղղութիւնը, որով Երբեակի չրնանակին եթէ ա՛յ առանցքը՝ դէթ թաւալման զօրութիւնը բաւական մեղմացած է, ու ա՛լ աւելի մեղմանալու հեղհեղէ հակամէտ է այսուհետեւ, ապագայի պատահականութեանց տեսակէտով։

Իբր կարկառուն ապացոյցներ այն վիճակը հաստատող, որ ուժգնան Միջերկրականի գործոց համար Անգլիոյ, Ֆրանսայի և Իտալիոյ գրաւոր կամ լռելեայն համաձայնութիւնները, ինչպէս նաեւ ցամաքային Եւրոպայի գործոց համար Ռուսիոյ և Աւստրահունգարիոյ մինչև 1897ին կնքուած պայմանագրութիւնը, մասնաւոր յիշողութեան արժանի են։ Ու որովհետեւ, Գերմանիոյ համար, այդ համաձայնութիւններուն և պայմանագրութեան հետեւանքները՝ այսինքն Երրեակին երկու անդամներուն անջատ կարգադրութիւնները, հետզհետէ չեշտուելով, Գերմանիոյ եթէ ո՛չ զինուորական —եթէ Երբեակը բացարձակապէս խաղաղասիրական հիմանց վրայ կը յենու— գէթ անտեսական շահերը մեծապէս կը ձգտին, Պերլինի դաշինքը արդարեւ փափուկ կացութեան մը կը մատնուի։ Ուրեմն մեզ այնպէս կը թուի թէ, Վիլհելմ Բ. և իշխան Պիւլով, մին Իտալիոյ և միւսը Աւստրիոյ մօտ, գերման առեւտրական շահերը հաշուեցնել կը ջանան այդ զինակից ազգերուն ներկայ առեւտրական շահերուն հետ, ջանալով մանաւանդ որ մը ալ սակար չիլնալ մը, ընդհարում մը չգոյանայ տալուս շահերու հանդիպումէն։ Եթէ իշխան Պիւլովի Վիեննայէ վերադարձին բրած յայտարարութիւնը նկատի առնենք, անկասկած պիտի խորհինք թէ՝ այդ ջանքերը պակաւած են յաջողութեամբ, քանի որ իշխանը բացարձակապէս ըսած է թէ՝ ազատարիս խաղաղութիւնը ապահովուեցաւ իր տեսակցութեամբը, որուն մասնակցեցաւ նաեւ Իտալիոյ Վիտտորիո դեսպանը, կատարուած խորհրդակցութիւններուն միջոցներով բաւական, և պարզելով իտալական կառավարութեան տեսութիւնները։ Կը մնայ, ուրեմն, իմանալ թէ այդ յաջողութիւնը համապատասխան արձագանգ պիտի գտնէ՞։ Եթէ այո՛, ինչ որ չատ հաւանական է, Գերմանիոյ խաղաղասիրական և չափաւորիչ ուղղութիւնը անկում մը եւս յաղթական հանդիսանալով, թէ՛ Հիւսիսային արշիպելագոս Ափրիկէի մէջ Ֆրանսայի ընթացքը, և թէ՛ ցամաքային Եւրոպայի մէջ գործերը խիստ լաւատես կերպով պիտի վարուին, ուրախութիւն պատճառելով համայն խաղաղասէրներու, մեծ ծառայութիւն մը մատուցանելով համայն մարդկութեան։ Ուրախագին սրտին մէջ, գերման վարչապետն և արտաքին գործոց նախարար Ֆոն Շէօնի յայտարարութիւնները, վերոյիշեալ ճամբորդութիւններէն գրեթէ անմիջապէս առաջ, խիստ իմաստալից են. մանաւանդ որ թէ՛ Պարսկաստանի և թէ՛ սահմանակից Աֆղանիստանի գործոց մէջ՝ գերման քաղաքականութեան սոյն առեւտրական շահեր հետապնդելու բնոյթը ունեցող ուղղութիւնը ունդամ մը եւս հրապուրակաւ չեշտուած եղաւ, և Գերմանիոյ կայսր խաղաղասիրական ընթացքը յայտնապէս ալ պարզուեցաւ վերջին անգամ։

Ինչպէս ըսինք սոյն տեսութեան սկիզբը, առայժմ միջազգային քաղաքականութիւնը չահագրգռող ուրիշ խնդիր չկայ, որով կ'անցնինք դրամական ընդհանուր կացութեան ուսումնասիրութեանը։

Սեղանաւոր Ռոչէդի ձերբակալումով ֆրանսական հրապարակին մէջ յարուցուած աղմուկը արդարեւ չատ չափազանցուած էր. նախ որ խնդիրը ա՛յլ թէ 200 միլիոնի՝ այլ 25 միլիոն ֆր.ի վնասի մը շուրջը կը դառնայ, որովհետեւ Ռոչէդի կազմած զանազան Ընկերութիւնները դեռ մեծաքանակ գումարներ ունին իրենց մնացեալներուն մէջ, և թէ՛ քաղաքական անձնաւորութիւններու ու և է մեղակցութիւն չեն նշմարուիր, ինչպէս յայտնեցաւ Երեսի. Ժողովին մէջ կատարուած վիճաբանութիւններէն։ Ռոչէդի հիմնած Ընկերութիւններէն՝ Սենսիֆտ Միգնին նախապէս 2,500,000 ֆր.ով գործի սկսաւ. այդ դրամագլուխը անցեալ տարի 10 միլիոնի բարձրացաւ, և այսօր իւրաքանչիւրը 200 ֆր.նոց 100,000 բաժնեթուղթով կը ներկայացուի թէև, բայց այս թուղթերուն 70,000ը դեռ հրապարակ հանուած չեն, այլ կը պահուին Ընկերութեան դրամատուներուն մէջ, որով 3 միլիոն ֆր.ի բաժնեթուղթ միայն կը գտնուի հանրութեան ձեռքը։ Պանճ Ֆրանսֆո-Էսբանեոլի ձեռնարկն ալ թէև իւրաքանչիւրը 250 բեգիքա արժող 60,000 բաժնեթուղթ ներկայացնող 15 միլիոնի դրամագլուխով սկսած է, սակայն դիտելի է թէ այս թուղթերուն մի՛ միայն 1/3ը դեռ չրնաբերութեան մէջ կը գտնուի, և եթէ նոյն իսկ ենթադրուի որ ասոնք արդեւ ոչ արժէքի զուրկ ըլլան, միասը նախապէս յայտնուած սահմանին չի՛ հասնիր։ Դալով Նեւրայի հանքային Ընկերութեան, վերջին անկման հակազդեցութեամբ մեծաքանակ գումարներ կատարուած ըլլալով, — նախնական դրամագլուխը 20 միլիոն էր, — այժմ հանրութեան ձեռքը հազիւ թէ 5-6 միլիոնի թուղթ կը գտնուի։ Մանճոն-Հէլլայի Ընկերութիւնը, 45,000 բաժնեթուղթ կազմող 4,500,000 ֆր.ի դրամագլուխով հիմնուած ըլլալով, իւրաքանչիւր թուղթ նախապէս 100 և 150 ֆր.ի միջև հրապարակի ներկայացած էր. իրաւ է թէ վերջերս գիները մինչեւ 545 ֆր.ի արաւեռական արտասովոր բարձրացումը ունեցան, բայց այս արդիւնքը՝ սոսկ չահադիտական գործողութիւններու հետեւանք ըլլալով, և միւս կողմէ Ռոչէդ ո՛չ թէ գիտոյ, այլ ծախող ըլլալուն, մեծաքանակ չահերը չահագիտներու ձեռքը անցած են։ Վերջապէս անգլիական Պիւիսսոն-Հէլլա կոչուած և 15 միլիոնով կազմուած Ընկերութիւնը՝ նախնական 300,000 բաժնեթուղթ, և 80 % չահ ապահովող 600,000ի չափ սովորական բաժնեթուղթ հրապարակ հանած ըլլալով, և ասոնք թէև Ռոչէդի կարգ մը անխոնջմութիւններով և մասնաւորաբար յարուցուած պայքարին բերմամբ մեծ անկումներ ունեցած են, բայց ինչպէս ըսինք քիչ մը առաջ, Ռոչէդի հիմնած բոլոր ձեռնարկներուն պատառած ներկայ մնասը 25 միլիոն ֆր.ը չանցնիր։ Այնո՛ւհայտ Ռոչէդի ընթացքը դատապարտելի է, բայց հա՛րկ է չեշտել թէ, տահանիստութիւնը գլխաւոր պատճառը եղած է այսօրուան գայթակղութիւններուն, և թէ՝ դրամական և տակաւարական գործողութիւններու մէջ ամէն բանէ առաջ զգուշանալու է անխոհեմ չահադիտութիւններէ։ Ուրեմն կը մաղթենք որ Ռոչէդի ձախողութիւնները՝ համոզիչ դաս մը ըլլան տակաւարական գործերով զբաղողներուն համար։

Մինչդեռ դրամական ընդհանուր կացութիւնը՝ ամերիկեան հրապարակէն առնուած գոհացուցիչ լուրերուն վրայ սկսած է լրջօրէն բարձրանալ։ Ամերիկա՝ երբ որ գլխաւորաբար պատճառ եղաւ դրամական ընդհանուր տագնապին, ահա՛ այժմ Ամերիկա՝ վերջին պիտի կարենար ընդհանուր մեղմացում մը յառաջ բերել տակարաններու մէջ. ամէն կողմ պարտատոմսերու մթերքը չառնալուն, հաւանական նոր երկար տարի անգործութիւն չպիտի մնայ, թէև Պերլինի մէջ դեղչի պաշտնական տակը ա՛յ թէ մրայն իջած չէ, այլ, ընդհանրապէս վրայ դնելու հաւանականութիւն կայ։ Վերջին օրինակին մէջ Լոնտոնի և արտասահմանի միջև տեղի ունեցած դրամական չարժումը՝ Անգլիոյ Գանձային պարտատոմսերու մթերքը 150,000 թէրլինի չափ աւելցուցած է։ Անգլիական հրապարակին մասնակցութիւնն ալ 5 % տոկոսաւոր 30,000,000 բուպլի (3,174,603 թէրլինի) աւանդական փոխառութիւն մը, թէ՛ դրամի առատութիւնը յայտնչող՝ և թէ՛ միանգամայն անգլիական յարաբերութեանց կանոնաւորութիւնը արտայայտող կարեւոր պարագայ մըն է անշուշտ։ Այս առթիւ յիշենք թէ, թէ՛ ռուսական և թէ՛ հարաւական թուղթերը բարձրացած են՝ նախորդ շաբթուան գիներուն բաղդատմամբ։ Ռուսական պիւրժէին մէջ ծովային հակայ ծրագրի մը յատկացուած ծախքերուն մերժումը՝ անառարակելի լաւագոյն տպաւորութիւնը յառաջ բերաւ տեղանաւորական չրջանակներու մէջ, քանի որ խնայողութեան սկզբունքը յաղթական հանդիսացած էր այդ առթիւ կատարուած վիճաբանութիւններու միջոցին։ Ճարտնական թուղթերը՝ որոնց անկումը դրեթէ մեծ մասամբ արաւեռական պայքարի մը հետեւանք էր, բնականաբար վերսին ամուր պիտի մնային, որպարեւ եթէ ճարան ներկայ չրջանին դեռ ունքան մեծ հարատութիւն մը չունի, չկրնար ուրացուիլ թէ իր դրամական կացութիւնը չատ հաստատ հիմերու վրայ դրուած է, և թէ՝ ելեւմտաբար մանաւանդ մեծ անկողնութեամբ պարարտաւած է, առանց պատճառական հաւանութիւններու վրայ յենլու։ Միւս կողմէ կ'երեւի թէ, ամերիկեան նաւատորմին մօտալուտ այցելութիւնը և ճարտնէյնական խնդրոյն կարգադրութիւնը ազդեցութիւնէ դերծ չեն մնացած՝ այդ թուղթերուն բարձրացմանը տեսակէտով, թէև միջազգային կացութեան տեղեակ լուրջ անձնաւորութիւններ երբե՛ք չէին կրնար ենթադրել որ՝ ճարան և Մ. Նահանգները կրնան պատերազմի բռնուիլ սոսկ տնտեսական կամ գաղթական՝ վերջապէս երկրորդական խնդիրներու համար։ Արդէն եթէ Փիլիպինոյ մերձաւորութիւնը ճարան՝ պատերազմի վանդ մը կ'ենթադրուի, միւս կողմէ մտածելու է այ թէ՝ այդ մերձաւորութիւնը խաղաղութեան պահպանման գերազանց երաշխաւորութիւն մը կը կազմէ, որպէսզի եւ Մ. Նահանգները՝ միշտ յիշելով թէ ճարան գերքը միշտ աւելի նպաստաւոր է այդ կղզիները գրաւելու տեսակէտով, աւելի պիտի զգուշանան գրգռելէ ճարանական հանրային կարծիքը։ Ի՞նչ որ ալ ըլլայ, ճարան այն տեսակ երկիրներէն չէ որ առանց ամէն բան կշռելու և խորհելու, ոչ է գաղութական կամ դիւանագիտական ձեռնարկի մը մէջ մտնէ։

Բարիզի Սակարանին մէջ Ֆրանսական Ռանդը որ դեռ անցեալ շաբթու մինչեւ 97.20ի բարձրացած էր, այս շաբթու 96.82ի իջաւ, որպէսզի եւ թէ՛ կարօնի վճարման չրջանը անցաւ, և թէ՝ միանգամայն պահանջական ու սեղանաւորական բոլոր ուժերը միացած են Պ. Բոչէյի եկամտաւոր ուրքի ծրագրին դէմ պայքար մղելու։ Գերլինի Սակարանը դեռ ինքզինքը չգտաւ. կասկածութեան այն յայտարարութիւնը թէ՝ 1/2 միլիարդ չափ գումար մը պիտի ծախսուի երկաթուղիի գիներուն զարգացմանը՝ անակնկալ կերպով ազդեց ճարտարարուեստային թուղթերուն վրայ, որով ռանթն ալ ինկաւ։ Վիեննայի մէջ ալ զարմանալի զուգադիպութեամբ մը կառավարութեան կողմէ աւարտիական գիներուն համար 400 միլիոն fnrnոնի գումար մը յատկացուած ըլլալը ծանուցանող որոշումը ընդհանրապէս գիները բարձրացուց։

Եգիպտական դրամատուները քիչ մը ոգեւորութիւն ցոյց տալ սկսան, և կալուածական վարկի թուղթերը քիչ մը բարձրացան ա՛յն լուրին վրայ թէ՝ Տարիրա Սանիէ ընկերութիւնը մասդիր չէ բաժնել այդ թուղթերը իր բաժնետէրերուն։

Ա. Տ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ
(Փաստաբան)

ԹԷ ԻՐ ՕՐԸ ԻՆՉՊԷՍ Կ'ԱՆՑՔՆԷ

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԴԵՐԱՍԱՆՈՒՀԻ ՄԸ

Սիլվիա տիւ Մրեայլ, բուն անունովը Իւսիսլ Մրեայլ, Թէոդոր Բռէցիւսէօռի ծանօթ դերասանուհին կ'արթննայ և ժանկաղարդ նրբահիւս սաւաններուն ապաքուկ տամկութեանը մէջ կը ճապկոտի, քանդակազարդ անագապղնձէ անկիւններ ունեցող Լուի ԺԳ. ոճով սեղանին վրայ դրուած ժամացոյցը, որ ակնագործական գոհար մըն է ասանքմէկ կը հնչէ։ Փակուած վարագոյրները և ծալաստուած փեղկերը սենեակին մէջ մթութիւն մը առաջ կը բերեն զոր արեւի քանի մը ճառագայթներ կը պատռեն։ Ոսկեղօծ դրասեղներով, քանդակուած տախտակներով, բազմաթախ սրահներով, թանձր գորգերով զարդարուած պերճաշարդ ապարանքին մէջ ամէն ինչ քունի մէջ է տակաւին։ Դերասանուհիները մասնաւոր կերպով մը կը հասկնան հանգստութիւնը և homeին չնորհալիութիւնը։ Եւ ասկա՛ ամ'ն դարու և ամէն ժամանակի մէջ։ Լա Կիմառ իր առն մէջ ունէր ճարարան մը և վերելակի մը վրայ բարձրացած թառոն մը, որպէս զի առանձնարկ վեր ելնելու չտրտղուի։ Կը յիշէք հարկաւ Ժիլ Պլասը որ, Արքէնի մեծ դերասանուհին քով ծառայութեան մտած առն՝ կը գոչէ, անոր առնը տեսնելով. «Ի՜նչ պերճանք, ի՜նչ չքեղութիւն, Աստուած իմ. թագուհի մը ասնը կարծեցի ինքզինքս, սակայն լաւ եւս ըսելու համար, աշխարհի բոլոր հարստութիւնները միեւնոյն տեղը դիզուած տեսնել երեւակայեցի։ Սատանա՛ն հոն ամէն ազգի վերաբերեալ բան կար, որով այդ յարկաբաժինը կարելի էր նկատել աստուածորդի մը տաճարը, ուր ամէն ճամբորդ իր երկրին հաղուագիւտ առարկաներէն մէյմէկ բան նուէր բերած էր։ Տեսայ աստուածութիւնը որ նստած էր անդուստ բարձի մը վրայ. զմայլելի էր պարզապէս և կարծես զոհերուն ծուխէն պարարտացած էր։ Վաղուց անապատ մը հոգած էր, և իր այդ օրուան դերը կատարելու համար, գեղեցիկ ձեռքերովը գլխուն նոր յարդարանք մը տալու վրայ է։» Հէ՛մա ինչ պիտի ըսէր արդեօք Ժիլ Պլաս, երբ տեսնելու ըլլար մեր ամէնէն նշանաւոր արաւեռատգէտներուն homeերը։

Սիլվիա՝ Մօնսօ Թաղին մէջ չգիտ ապարանք մը կը բնակի. ամէն կողմ քանդակուած որանակներ, արուեստաւոր գորգեակներ, արաւեռատ առարկաներ, հազուագիւտ կոթասիներ են որ կը տեսնուին. արուեստի ամէն գլուխ գործոցները հոն իրենց ներկայացուցիչները ունին։

Սիլվիա արթնցած էր. իր երկայն, ոպիտակ բաղուկները սաւաններէն և չապիկին ժանեակներուն ալքերէն դուրս եկած էին. յօրանջելով հանդերձ կը մտածէր, կը լիւէր այն ժամանակը երբ առաւօտեան վարի արուարձանները կը բնակէր, որ առեն դեռ պզտիկ աղջնակ մըն էր և փաղցի ալիճ ըլլալու սահմանուած։ Ինք բաւական քաջասիրտ ըլլալուն, կրցած էր ինքզինքը ազատել եթէ ա՛յ մոլութենէ, գէթ անօգտակարութենէ։ Քանի սեւավարտաւոր մանելու համար քննութիւնները պարտուած և դացած եկած էր, ու վերջապէս Բարիզի խնկարկուած կուռքն էր եղած ու հիմա իր այն առենի չքաւորութիւնը հաճելի ծիծաղ մը կ'ուրուագծէր իր գեղափայլ դէմքին վրայ։ Վարագոյրները բանալէ վերջ, սենեկաքիղին։ Թո՛ղ զիս դատէ և յետոյ որոշում տայ։

Անհարկած, ժանն Տանարէ բռնեց Օրօրի դասակներէն, և այլայլած ձայնով մը ըսաւ.

— Բայց, Օրօր, Աստուծոյ սիրոյն, ինքզինքդդ գտէ՛ք։ Ո՞ւր մնաց ձեր ոգեմբաւութիւնը, ձեր կամքը։ Մինթէ կը վախնա՞ք. Շատ կարճ ճանչցած եմ ձեզ։

— Բայց ա՛յ մէկ առեն հիմակուան պէս պէտք չէք ունեցած անոր։ Խորհեցէ՛ք անգամ մը։ Խենթութիւն պիտի ըլլար ձեր ամուսնոյն խոսոփանիլ։ Ինք ձեզի կը պատմէ իր յանցանքները, հաչիւ կուտայ ձեզի։ Պարզապէս յիմարական է ձեր խղճահարութիւնը։ Առանկ մարդու մը հանդէպ կը վայլէ՞ ուղղամտութիւն։

— Ինձի պէս կին մը ուղղամտութեամբ միայն կրնայ քաւել իր յանցանքը։

— Զվիճաբանի՛նք առոր վրայ։ Ինքզինքս պարկեշտ կին մը կը նկատեմ, և եթէ ես ալ յանցաւոր ըլլայի, խոսոփանութեամբ պիտի ուզէի դարմանել յանցանքս։ Բայց այդ ուղղամտութիւնը պէտք է ցոյց տալ այնպիսի մէկու մը հանդէպ, որ կարող ըլլայ ըմբռնել զայն, առաւել թերեւս ու ներէ։ Կը կարծէ՞ք որ Գ. որ Մօրայլ ներողամիտ անձ մը ըլլայ։

— Ինչ փոյթ։

— Խեղճ Օրօրս։ Ենթադրենք որ կարեւորութիւն չէք ընծայեր ձեր կեանքին, համբաւին և ընկերութեան մէջ ձեր դրաւած դիրքին։ Արդարեւ, երկու վտանգներ կը ներկայանան. կա՛մ այն է որ Գ. որ Մօրայլ կը հանդուրժէ կացութեան և վար կը դնէ ձեզ, մշանջենապէս առաւաջեցնելու համար, և կամ այն է որ բաժանում կը պահանջէ կամ կը հաւանի անոր։ Բայց ձեր զաւակը ի՞նչ պիտի ըլլայ այդ միջոցին։

— Զաւա՜կս... Ո՞րը, հարցուց Տիկին որ Մօրայլ դառնութեան չեղեալ մը, ուր մարական զգացման բավանդակ թափը է յայտ կուգար։

— Կը հարցնե՞ք թէ ո՛րը... Այն զաւակը զոր ձեր մէջ կը կրէք, ձեր սիրոյն ու տառապանքին արդիւնքը եղող տղան։ Միւսին, ձեր գեղադէմ Անարէին վրայ չեմ խօսիր իսկ... Ձեր խոսոփանութեամբ ձեռքէ պիտի հանէք զաւակնիդ։ Մարքիզը իր հպարտութեամբ թալ չպիտի տայ որ անիկա ձեր ձեռքին մէջ մեծնայ, ձեր դրօսքով չրջապատուած ու ձեր կուրծքին վրայ կնկած։

— Հապա՝ փոքրիկ Անարէս։

— Պիտի ուզէ ձեր մայրական սիրոյը վիրաւորելու, ձաղկելու հաճոյքը վայելել։ Անարէի վրայ չեմ խօսիր, զոր ձեր քովէն պիտի հեռացնէ թէ՛ մարմնով և թէ հոգւով։ Միւսին վրայ կը խօսիմ, այն խեղճ տղուն վրայ, որ անուն չպիտի ունենայ։

(Շարունակելի)

պանուհին Մաան նախամայրը բերած և անկողնին վրայ դրած է։ Նաեւ օրիորդին նամակները, զոր ցուցիչը դեռ նոր բերած է։ Ասոնց մէջ նամակ մը կայ իր զաւկին որ գաւառի մէջ բերդապահ զինուոր է. ինչպէս նաեւ հայրայրենիներու հաղորդագրութիւններ, աղքատ մարդերու աղաչանքներ, աղերսագրեր սկսնակ դերասանուհիներու որոնք իր ձեռնասուութիւնը կը խնդրեն թատերական այնինչ ուսուցչին մօտ։ կան նաեւ ժամադրութեան խնդրանքներ լրագրողներու կողմէ, յայտագրեր, դրոշմուած թուղթեր և լրագրի կտրօններ զոր իրեն կը դրկէ ամէն առաւաւ Լը Ֆուրիճ տը լա Բրեսս թերթը և զոր կարդալով կը հասկայ թէ հառաքակութիւնը ի՛նչ կարծիք ունի իրմանէ։ Նէ իր փառքին այս պզտիկ թղթի կարներուն ծալքերը անհամբերութեամբ բանալով՝ հետեւեալներուն նման բաներ կը կարդայ. «Օր. Սիլվիա տիւ Մրեայլ ամէն գովեստէ վեր է. անիկա առաւածային է»։ կամ «Օր. տիւ Մրեայլ իր հմայանքովը կ'ապրի միայն և խաղալու յոգնութիւնը յանձն չառներ այլեւս. անիկա հաճարակութեան բարի կամեցողութիւնը յոգնեցնել սկսած է»։ կամ «Օր. Սիլվիա լաւ հմայանք մը նեսմացնելու վրայ է»։ կամ «Օր. տիւ Մրեայլ յաջակցութիւնները տարիքը անցուցած է»։ Զայրոյթն ու գանգնակութիւնը գեղարդն Սիլվիայի մարքին մէջ իրարու կը յաջորդեն, վանվրուանութիւն մը ասալով իր ակնարկին։ Մերթ ընդ մերթ բացագանչութիւններով կ'ընդհատէ իր ընթերցումը։ Ուրիշ նամակ մը կ'առնէ ձեռքը.— Ա՜հ, յայտարարութի՛ւն մը։ Նայինք պահարանին մէջ ի՞նչ կայ։ Նամակ մը և. ուրիշ ոչինչ։ բնաւ չահագրգռական չէ ուրեմն։ սառարդութիւն։ — Առման, Քոնտրասէ Լիեէին մէջ երկրորդ կարգի աշակերտ, պզտիկ potache մը, ինչ կ'ըսէ, տեսնենք. «Մ'վ մեր օրերուն պզտիկի հրաշալիքը, Տանտիհնդ տարեկանի սիրտ ձեզ տեսնելուն պէս՝ պզտիկ Կուպիտոն չառաւաձին ամէնէն ուշը նետերովը խոցուեցաւ։ Շեռուպէնի նման ձեզի համար սէրէս կը հիւծիմ. ա՛յ բան կրնամ ուտել, ոչ խմել, չեմ կրնար դասերս պատրաստել և ոչ ալ պարտականութիւններս կատարել, որպէս հակոզէն կը պատժուիմ միշտ. բայց այս մարտիրոսութիւնը սիրով կը տանիմ ես, քանի որ ձեզի՛ համար է որ կը կրեմ այս բոլոր տառապանքները։ Կը պաղատիմ, բոլո՛ք. ուր և երբ կրնամ տեսնել ձեզ։ Կրծքիկ առաւեւները միայն ազատ եմ, վասնզի ցերեկէն վերջ ծնողքս սիրոնք կը տանի զիս. ուրեմն ձեր պատուհանին կը սպասեմ անհամբեր։ Ընտանիքիս և դպրոցի վերակացուին պատճառաւ Ա. Գ. Բրատը լա Պուռա հաստիով բoup-n ճupանք դրեցէ՛ք ինձի։ Կը պաղատիմ ձեզ, ա՛յ, կը պաղատիմ քեզ. Առմանգ»

— Անմի՛ա, գոթիդ գնա՛...։ Այս տեսակ նամակներով պէտք էր որ ալեմոմ մը չեղէի. չատ զուարճալի պիտի ըլլար զանոնք վերսին կարդալը։ Առ քեզի նամակ մըն ալ Վալանթինէն. ուր է արդեօք հիմա. Թրէնոդէ, tournée մէջ, օրհներ կ'երդէ. ինձի՞ ինչ։ Սակայն սա կայ որ երբ հոս չըլլայ, մեզի չատ աւելի բան կ'ինայ, բայց, բէ՛օ, կ'երեւի թէ հոն, իրեն պէտք եղածը գտած չլլալուն համար վերադառնալու միտք ունի։

«... Քանի պարպուիլ կը սկսի և մօտ է այն ժամանակը երբ առանց առանցի պիտի մնամ։ Կը խոսաւանիմ որ այդ վայրկեանը նախատեսելը ինձի մեծ հաճոյք չի պատճառեր, բայց հոգս չէ. ասանկ վայրկեաններ չատ տեսած ենք։ Տղաս

ԲՕԼ ՄԱՐԿՐԻԹ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԿԻՆԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԵՐԿՈՒ ՕՐՕՐՈՑՆԵՐԸ

Թ.

ՎԷՐՍ ՆԷՍԲՕՑԻ ԴԵՐԸ

Այն չաթուն իսկ, երբ Գ. որ Մօրայլ անդրաալանտեան չոգենաւով Ֆրանսա կը դառնար, անիւի իւրաքանչիւր չարժում ուելի կը տառակացնէր Օրօրի ու Ժանի տառապանքը։ Երկու տարաբախտ կիները կը ոպառէին որ մարքիզը երեւան գար յանկարծ, հեգնական կամ ոպառնական երեւոյթով, արդարութիւնը գործադրելու համար, իրը ամուսին ու նեցած բոլոր իրաւունքներով և օրէնքին ընծայած զէնքերով։ Ամէն վայրկեան, Տիկին որ Մօրայլ, ճակատագրէն ընկճուած, անխուսափելիին կը սպասէր։ Նը՛ւազ համակերպող, Ժանն չէր ընդուներ որ առանց պայքար մղելու պարտութեան մատնուէր մարքիզուհին։ Ինչ՞ը չպիտի ընէր՝ իր բարեկամուհին ազատելու համար։ Ընդվզած կնոջ ընդառաջումը տեսնելով Ժանն հասկցած էր որ կսկծուն վէրքի մը վրայ դրած էր մատը։

— Ոչ, երբեք չպիտի հաւանիմ այդ բանին։ Կարելի բա՞ն է միթէ։ Զենէ զատ ուրիշ մէկը իմանայ...

— Օ՜օր, պարանքի առեն չէ։ Իր կանութիւնը դէմ առ դէմ դիտենք. իրաւ է որ սոսկալի է, բայց ա՛յ յուսահատական։ Թերեւս վաղը յուսահատական ըլլայ. առանձին ոչինչ կրնանք ընել...

— Ոչինչ, կրնանց մարքիզուհի արձագանգի պէս և մռայլ շեշտով մը։

— Ելէք մը փնտռեցինք և անկարելի ծրագիրներ յօրինեցինք։ Ճարահատ կինիրու պէս։ Անձնուէր աղկցութեան մը պէտք ունինք, որպէս զի չմոլորինք դէպի անդունդ առնող արշաւին մէջ...

— Բայց ո՞ւր պիտի գտնէք ձեր ըսածը, գոչեց Տիկին որ Մօրայլ սեռակ մը անհամբերութեամբ։ Մինթէ քանիցս մէկդի չէ՞ք նետած այդ խոլ գաղափարը...

— Այսինքն թէ չուզեցիք մտիկ ընել խօսքս։

— Դիմախաւութեան մէջ բարեկամ կուենա՞ մարդ։ Շատ մը վտանգներ կը ոպառնան ինձի։ Ուշէրի եղբօր լուրթիւնը ձեզի վախ չի՛ պատճառեր միթէ։ Անբերեալի վտանգներով լիզապատուած ենք... Չեմ տեսներ, բայց կը նախզգամ զանոնք։ Ինձի կ'առաջարկէք այդ վտանգները չատցնել, մեր գաղտնիքին խրատկէ դարձնելով ուրիշ մէկն ալ։ Բայց կը ճանչնա՞ք այդ մարդը։ Կը կարծէ՞ք որ դիս չրլլապատող մնամէջ. հանձնատեր ու պերճանքի սիրահար ընկերութեան մէջ գտնուի մէկը, որուն կարնամ վստահիլ իմ գաղտնիքս։ Ոչ ձեր բարեկամ մը ու նիմ և ոչ ալ ազգական...

— Հապա՝ Տէր և Տիկին Հօ-Պրեան։

— Մեծ մօրս և մեծ հօրս համար կ'ըսէ՞ք։ Դիտէք թէ անոնք չեն սիրեր զիս և երբեք սիրած չեն։ Ուրեմն չպիտի ուզեն զիս ազատել։ Նոյն իսկ աղկցութիւն և իրենց տան մէջ ապաստան չպիտի ընծայեն ինձի, եթէ երբեք Գ. որ Մօրայլ զիս արտաքսէ։

— Անոնց համար չէ իմ իմ խօսքս։ Մարդոց անձնասիրութիւնը պիտի մերժէր կամ չահագրգռուող անձնուիրութիւնը նախատական հանդամանք մը պիտի ունենար ձեր պատուոյն համար, որքան չոդմիչ ձեր գեղեցկութեան նկատմամբ։ Սակայն պարզ կին մը, որ մեծխօսկութիւն չունի, պիտի կրնա՞ պէտք եղած աղկցութիւնը ընել ձեզի։

— Մէկ կին կը ճանչնամ, որուն կրնամ յայտնել իմ գաղտնիքս,

երէկ համբորդութենէն վերադարձաւ. հիանալի գեղեցկութիւն մը ունի, պիտի տեսնե՛ս։ Կոմսէն նամակ մը ստացայ, սիրուն նամակ մը, բայց մէջը պարապ էր։ Կաստաւ մը իսկ չկայ հոս, ամբողջ հրէշներ են, հրէշներ՝ որոնք սակեզօծ ալ չեն գէթ...»

Ցանկարծ գեղեցիկն Սիլվիա անկողնէն դուրս կը ցատկէ, կը հագնի հողաթափերը եւ ըստ սովորութեան կը սկսի ելակի ջուրէ իր լոգանքին։ Ցեռոյ արդուզարդովը կը զբաղի. մազերը շակել կուտայ, հեաք պատցնելով միշտ ընդօրինակութիւնը իր դերին զոր չի գիտեր տակաւին. ուստի կը սկսի սրվիլ, մինչ սենեկապանուհին կը հագուեցնէ զինքը։

Dois-je les oublier, s'il ne s'en souvient plus?

Dois je oublier Hector...

Սենեկապանուհիին դառնալով,

— «Մառի՛, մազերս կը քաշե՞ս կոր։

Ցեռոյ շարունակելով.

... privé de funérailles...

— Աղէկ միաքս ինկաւ. շափիւղայէ մառնիս ինչ եղաւ։ Պառնին գացի՞ր։

— Տիկնիս ե՛ւ Պառնին և ոչ ալ Պ. Կոնթառնին ասնը մոռցած է զայն. այնպէս պատասխանեցին երկար փնտռուքներէ վերջ։

— Լա՛ւ, երկուքն ալ ուրեմն մէյմէկ ուրիշ մառնի պիտի ան ենթի. իսկ դուն Մառի՛, առաւն եւ ամիդ պէս ոսիկանառուն պիտի վազես, ես ալ լրագիրներուն մէջ գրել պիտի տամ թէ մառնիս կորնցուցած եմ. ասիկա ինծի համար տեսակ մը ռէքլամ պիտի ըլլայ։

Դեղանին Սիլվիա տեսնելով որ ժամանակը կ'անցնի.

— Մառի՛, չա՛լաս, կոշիկներս. արդէն ժամ մը անցաւ և ահա դարձեալ ուշ մնալուս համար տուգանքի պիտի ենթարկուիմ։

Ժամանակին հասնիլ, ասիկա դերասանուհիին համար անլուծելի խնդիր մըն է։ Թատերասէմին վրայ առաջին եկողները կ'անհամբերին, անօրէնը հայհոյել կը սկսի և իւրաքանչիւր դերասան ու դերասանուհի կատղած՝ ժամացոյցը կ'նայի. վերջապէս Սիլվիա՝ Բարիզեան դերասանուհին կուգայ։ Լուսաւոր բազմակալը կամարէն կ'իջեցուցի. guignol — տեսակ մը սենեկիկ ուր անօրէնն ու թատերախաղին հերոսները սրոին ցուրտ օդին դէմ կը պատասխանուին — իր տեղն է։ Դերասանները յարդէ տիռներու վրայ նստած՝ խումբ մը կազմած են. անոնք ամբողջ են և ամէն ինչ իր տեղը ըլլալով՝ փոքր կատարուիլ կը սկսի։ Սիլվիա, սակայն, անհամբեր՝ վերջաւորութեանը կը սպասէ, վասն զի ժամը արդէն երեքուկէս է և ժամադրութիւն տուած է Ռասլի՝ օրուն հետ անտառ պիտի երթայ պատյա մը կատարելու համար. իսկ ժամը հինգին ալ կարուհին կը սպասէ և եօթին թատերդութիւնը պիտի սկսի։ Իր դերին վերջին բառը դեռ հաղիւ արտասանած՝ իր պատյին մէջ կը փաթաթուի և կամաց մը կծիկը կը դնէ, կարենալ աւարտելու համար իր ա՛նքան բեռնաւորուած ծրագիրը։ Այս դերասանուհին կարծես ամենաբեղութեան ձիրքը ունի, ամէն տեղ կը տեսնուի միւնոյն ատեն. ձիարշաւներուն, անտառը, վանառասանը՝ իր Ռէքֆէլն դերձակին զոր կը պաշտէ, վասն զի հոն, իր քօսթիւմները փորձելու համար պզտիկ թատրոն մը կայ որ ունի էլեկտրական rampe մը և արուեստական բոլոր լուսաւորումները։ Ժամը 6½ին ուտն դարձած է ալ և տեղն նստած։ Նէ ընտանեկան հանդեսաւէտ ճաշին քաղցրութիւններն ու դանդաղութիւնները չի ճանչնար, ա՛չ ժամանակին կ'ուտէ և ոչ ալ ամէնուն կերած կերպովը։ Եթէ ներկայացումը ժամը 7½ին սկսի, պէտք է որ ինք ժամը 5½ին տեղան նստած ըլլայ արդէն, վասն զի արդուզարդը երկար կը տեւէ։ Ցաճախ իր խուցին մէջ անապարանքով կողիկ մը և գաւաթ մը Սօթէռնի գինի կը կլլէ, կը վառէ սիկարը զոր տեսարան կանչուած տանն միայն կը նեաէ։ Սիլվիա, վիշապի պէս, արուեստագէտներու ոռնմանուած մուքքէն կ'անցնի և երկու յարկերէն վար ելլելով իր խուցը կ'երթայ։ Հաղիւ հագուելու չափ ժամանակ ունի։ Արդէն կիսեին առջեւ ահագին բազմութիւն կայ և թատրոնին ճակտին կողմը գտնուած կամարներուն բոլոր կուտցները վառուած են։ Սիլվիայի խուցը իր զգիկութեանը մէջ իսկ վայելչութեան հրաշալիք մըն է։ Հոնտնն ու պատերը բաց գոյն կեր պատներով ծածկուած են. երկայն սթոռ մը, Լուի ԺԶ. տեսլ սեղան մը, խոլոր փսիֆէ մը (կանանց շարժուն հայելի) զոր ամէն կողմէն, վերէն ու վարէն ելեկտրական լոյսի կուտցներ կը լուսաւորեն. լա՛վ ապօ մը, վարսայարդերի սեղան մը՝ զարդարուած նուբբ կիսիւնոներով, որուն վրայ դրուած է վենետիկեան խոլոր հայելի մը, սթոռներ, ջերմարգելներ, հոդմարգելներ կը կազմեն կահ կարասիքը այս պլշալից սենեակին, որուն դռանը առջեւ, ինչպէս Սմիւռնայի պալատին, կեցած է խափիկ մը զոր նէ իր մէկ ճամբորդութենէն վերադարձին հետը բերած է, քանի մը գիշակեր անասուններու և Հիի անուն պուլսօկին հետ։ Սիլվիա հանուելով գոհմ մեռաքէ կերպասով մը շինուած լայն բեռնուտա մը կը հագնի ու կը նստի արդուզարդի սեղանին առջեւ։ Այն ատեն կը սկսի իր դէմքին և մազերուն յարդարման, վասն զի «գլուխ չինելը» կենսական գործողութիւն մըն է։ Ամէն դերասան և դերասանուհի շատ խնամով կ'ընեն շպարանքը, որ թատրոնի մէջ ոռիպղական է. Գոթէիի բանին պէս, դերակատարները իրենց տարիքէն տասը տարի պզտիկ կը ցուցնեն միշտ։ Սիլվիա իր ոտիկներուն և սրուակներուն հետ զբաղած է տակաւին, երբ այցելութիւններու շարքը կը սկսի. բարեկամներ, գլուխ ցուցնողներ, հետաքրքիր պատանիներ, հին բաժանորդներ են, որոնք տասմէկնէ ալ բարիշեան այս լուսաւորը իր խուցին մէջ բարեւելով ուսանձնասեռամներ ունենալու փափաքը կը տածեն։

—Ո՞վ է նորէն ան, Մառի՛։

Սենեկապանուհին կ'երթայ կը նայի և ձեռքը այցեստսա մը բռնած կը վերադառնայ։

—Սա պարոնն է որ ձեզի հետ խօսիլ կ'ուզէ։

—Ռասլ Բոռիշօ՛ն. անծանօթ։ Ինչպէս մարդ է։

—Լաւ հագուած է և փողկապին վրայ ադամանդէ ասեղ մը ունի։

—Ներս բե՛ր ուրեմն, և սպասէ՛ մինչեւ որ արդուզարդս ընեմ. ուստ բոյց տաբ քիչ մը։

Երիտասարդ մը ներս կը մտնէ, չփոթած երեւոյթով այցելուի մը, որ շարժուձեւի դիւրութիւն ցուցնել կ'ուզէ և կը սկսի.

—Ո՞վ զմայլելի ու հմայիչ լուսաւորդ Բարիզի երկինքին, Թոյլ տուէք ձեր ազնիւ դէմքը պաշտողի մը որ ներկայացնէ իր յարգանքները և հիացման պարտքը։ ոբոնք այնքան ջերմագին են որքան սառած են սա ասլիին մէջ գտնուող պատլուները, զոր անչուշտ պիտի հանիք ընդունիլ։

—Շատ ազնիւ էք, սիրելի պարոն, արդեօք ինչ բանի կը պարտիմ այս հաճոյքը...

—Շատ լաւ կը ճանչնամ ձեր Էմմա ֆուզինը, երբ նորաձեւութեամբ կը զբաղէր. այն ատեն դուք իրեն հետ միասին կը բնակէիք Ռիչառ Լէնուառ ծառուղին. յաճախ ձեր վրայ կը խօսէր ինծի. լուրեր կ'առնէ՞ք անկէ։

Մանկութեան այս յիշատակները ապարդելի չեն հնչեր divaի ականջին, որ շատ քիչ հոգ կ'ընէ զանոնք իր մէջ արթնցնելու. ուստի կը հաղայ և կէս դէմ գոհ տպիտ մը կ'արձակէ, ու տաքի ելլելով.

—Արդեօք ուրիշ ըսելիք մը ունէիք, կ'ըսէ։

—Բայց ո՛չ, այլ սա միայն թէ պաշտելի էք։

—Այո՛, գիտեմ, չնորհակալ եմ, բայց ներողութիւն, Դ. արթուանը սկսելու համար ինծի կը սպասեն։

Հաղիւ այս վերջինը մեկնած է, և ահա ուրիշ մը կը հասնի։

—Ա՜հ, դո՞ւն ես, Շուաղի՛։

—Այո՛, սիրականս. մկոեղ կը բերեմ բարեկամս, Վիքտոր Շէմփանսէն զոր քեզի կը ներկայացնեմ։ Հիմա սեռզը rodût մը ունինք, և եկանք որպէս զի ներկայացումէն վերջը քեզ հոն առնինք. կուգէ՞ս հո՛ս։

—Այո՛, բայց մայրս մէջն է։

—Լա՛ւ, զայն առանձինն ճամբէ՛ ու դուն մերինին մէջ կը նստիս։

Դերասանուհիին մայրը իր աղջկանը կառքին մէջ ըլլալու համար խենդ կ'ելլայ. եթէ ձեռքէն գայ մէջը պիտի պառկի, որպէս զի ուելի երկար ատեն հոն տեսնեն զինքը։ Սիլվիա հրաւէրը կ'ընդունի։

—Լա՛ւ... Ա՜հ, կը գայէ յանկարծ, բայց չըլլա՞ր, քանի որ ժամը մէկին ալ կոմթինիներու երեկոյթին մէջ Châsse-rouge պիտի արտասանեմ։

—Ժամը երկուքի՛ն եկաւ ուրեմն. ճաշին կը սպասենք։

—Այդպէս թա՛ղ ըլլայ, սակայն գիտցած ըլլաք որ քառորդ մը միայն պիտի մնամ, վասն զի Fin du Mondeի քրոնիկագիրը այս իրիկուն պարահանդէս մը կուտայ և ես ալ խոստացած եմ երթալ հոն և գէթ վայս մը դառնալ։

—Ո՛հ, չէ, չպիտի երթաս, այնպէս չէ՞։

—Բայց այո՛, բայց այո՛. ինչպէս կ'ուզես որ չերթամ. նախ որ ազդեցիկ օրագրող մըն է. երկրորդ՝ այս երեկոյթը այնպիսի երեկոյթ մըն է ուր իմ անձիս համար լոկ կը հրաւիրեն զիս և ոչ réper toireիս համար, ուր պիտի կրնամ խնդալ ու խօսիլ բոլոր հրաւիրեալներուն հետ, որոնք իմ բարեկամներս պիտի ըլլան. ուր հոգ չպիտի ընեմ ո՛չ հանճարիս դրոշմին և ոչ ալ արտասանելիք կտորիս վրայ, և ուր, վերջապէս, իմիններուս հետ պիտի ըլլամ. ուստի կը նախընտրեմ այս երեսկոյթը քան սեռզիէդ։

Ցանկարծ régisseurը կը կանչէ և իր ձայնը կը հնչէ երգի մը նման։ Վարսագոյրը կը բացուէր։ Սիլվիա իր բարեկամին հետ խնդալով՝ աճապարեց իջնել։ Վանառան կը ներկայացուէր։ Վերջանալու բութեանը՝ հերոսուհին Սթանիսլաս կոմսին դիակին վրայ նեռուելով զայն իր կուրծքին վրայ պինդ մը կը սեղմէ։ Դիակին դերը անխօս դեր մը ըլլալով, հարկ չկայ որ դերասանը ինք կատարէ։ Ցաճախ Սիլվիայի մէկ բարեկամն է որ այս կերպով կը զուարճանայ, ընդունելով divaին գգուանքները, հոգ չէ թէ ուրիշի անունով։ Կոմսը գնդակով մը սպաննուած է, ուստի անհրաժեշտ է շապիկին կուրծքին վրայ խոլոր կարմիր բիծ մը ընել։ Իրիկուն մը փոքրիկ Կէդան մեռել ձեւանալու շնորհը կը ռասնայ։ Դերը կատարելէն վերջ սրան կը վերադառնայ, որպէս զի բարեկամներուն պատմէ իրեն եղած այս շնորհը. բայց հոգիս թէ սրան մտած է և ահա բոլոր գլուխները իր կողմը կը դառնան, ահաբեկած արտայայտութիւններ առնելով։ Բովը նոռոդներէն մէկը փութով մը ոտքի ելլելով կ'ըսէ. «Ինչ ունիք, սիրելի պարո՛ն, հարկաւ շատցաւ կը զգաք։»

Կէդան ժպտուն և անտարբեր երեւոյթը կ'առնէ մարդու մը որ ցաւի անգիտակ է։ Բովը նոռոդներէն ուրիշ մը կը ներկայանայ, հոգածութիւն ցոյց տալով. «Բաց պարո՛ն, վիրաւորուած էք։» Այս ժպտուն վիրաւորեալը առեղծուածային բան մը ունէր և վրդովիչ ուելեք միաքէ դուրս էր։ Ծակուած կուրծք մը ունենալ և այդքան անտարբերութիւն ցոյց տա՛լ, կարելի չէր երեւակայել։ Ասիկա Էտկար Բոյի ռոմանտիական անձնասրութիւններէն մէկուն կողմէ գործուած չարդութիւն մը կամ կախարդութիւն մը կարելի էր կարծել։ Պառանքը երկար չտեւեց սակայն։ Կէդան իր քովը նստողին ցուցամատին նշանակած ուղղութիւնը հետեւելով, տեսաւ որ կուրծքին վրայ արիւնի բիծ մը կար։ Սթանիսլաս առած վերքը մոռցած էր տրբելու։ Ժամը երկուքին Սիլվիայի կառքը ապարանքին դռանը առջեւ կը կենայ ու Սիլվիա իր սուրը կը մանէ չարժուելով, ուստուիսարութեամբ, հանդիպով, աշխատութեամբ և ուելի՛ աշխատութեամբ քան հանդիպով անցուած օրուան մը առթած յոգնութիւններէն ուժասպառ եղած։ Ասանկ կեանք մը վարելու համար կորով, չարքաշութիւն և անկեղն կամք պէտք է։ Մինչ գործունէութեան, յուզումի մէջ և բնա՛ւ հանգիստ. Սիլվիա վայրկեան մը իսկ ինքզինքին չի վերարերիր։ Նէ իր պարապուդներուն շատ իմաստութեամբ կը գործածէ։ Ցաճախ, կ'երթայ Լուվրի թանգարանը, ուր իր հագուստներուն համար թանկարժէք արձանիկներուն հնամեան զգեստաւորումները կ'ուսումնասիրէ։ Ինքնագիր ձեռագրերու վաճառման օրն ալ օթէլ Տրուօ կ'երթայ։ Խիստ հեռաքրքրական ձեռագրերու և նամակներու հաւաքածոյ մը չինած է որ թատերական արուեստին կը վերաբերի և զոր իր թատրոնին archivesին պիտի կապէ։ Առաւաւն ժամը 2ին իր օթը ուարատած չէ տակաւին. քանալէ առաջ կ'աշխատի, իր դերերը կ'ուսումնասիրէ. գիշերուան այս պահը յիշողութեան լաւագոյն ժամն է զոր ընդհանրապէս բոլոր արուեստագէտները կ'ընտրեն։ Առաւ մը երկու դռնապանները աւելները ձեռքերնին՝ Գօն-Մառէի ծառուղիին մայթին վրայ տապէս կը խօսէին.

—Այս գիշեր, կ'ըսէր մին, կ'երեւայ թէ ձեր տունը ոճիր մը գործուեցաւ. երկարաւոր հիներ արձակուեցան։

—Ո՛չ, դիտեմ թէ ի՞նչ է, կ'ըսէ միւսը, Պ. Պալանան է որ իր դերը կը կրկնէ։

Սիլվիա ալ գիշերը կը սորվի։ Օր մը փողոցը կը քալէր մասի արտասանելով իր դերը, առանց ուշ դնելու որ քիչ քիչ բարձրաձայն արտասանելու սկսած էր։

—Ներեցէք տարի. երեք տարիէ ի վեր է որ խղճիս ձայնը կը լռեցնեմ։»

Դարձեալ մը քալելով անցաւ քովէն ու խեղկատակորէն ըսաւ. «Ես հիմա, կը յուսամ թէ անցա՛ծ է ալ։»

Մինակ իր դերը չէ որ կը սորվի Սիլվիա, այլ նաեւ անգլերէն լեզուն որուն պէտք պիտի ունենայ մօտ օրէն կատարելիք իր tournéeին համար, և զայն սորվելու համար գիշերուան այս յառաջացած ժամէն ուելի յարմար ատեն չէ գտած։ Քնացող տպարանքին մէջ ամէն ինչ լուռ է. մութ ուրհին մէջ, սիրուն սեղանի մը շուրջը, անգլերէնի ծեր ուսուցիչը և մեծ դերասանուհին կ'աշխատին, ժանեակէ լուսամփոփին մութին մէջ կազմած լուսաւոր շրջանակին տակ։ Ժամը 3 կը զարնէ ֆլոման ժամացոյցը, որուն վրայ աղօրիք մը իր թեւերը կը շարժէ, ու կէս մութին մէջ ուսուցիչին ծանր ձայնին հնչիւնը կը լսուի.

—Սկսինք կարդալ դարձեալ Կոլրէ միթի գրքին այն մասը զոր երէկ թողուցինք.

«Their level life is but a smouldering fire...»

LÉO CLARETIE

Թարգմ. ՀՐԱՆՏ

ԱՌՏՆԻՆ ՅՈՒՏԱՏԵՍ

Սպիտակ ֆանելաները պէտք է լուալ գաղջ ջուրով, որուն մէջ խառնելու է երկու մսուր սոսայի դէմ մեկ մաս անուշադրի ոգի։ (Նիշտարը) մեկ դոյլ ջուրին համար բաւական է կերակուրի դգալ մը անուշադր։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Գերլինի ամերիկեան դեսպանին անուանման խնդրոյն վրայ ֆրանսական թերթ մը սա հետաքրքիր կը հրատարակէ զոր առուցած է Նիւ-Եորքի իր թղթակցին.

Ուաշինկդընէն առնուած հեռագիրներու նայելով, կառավարական բարձրագոյն շրջանակներուն մէջ մեծ տհաճութիւն կը տիրէ Գերմանիոյ ընթացքին նկատմամբ Պ. Հիլի անուանմանը մասին՝ իբրեւ ամերիկեան դեսպան Գերլինի։ Նոյն իսկ այնպէս կը համարուի թէ այդ ընթացքը, զոյն առաջ բերող պատճառները նկատողութեան առնելով, վիրաւորիչ է Մ. Նահանգաց համար, և նախագահը ու նախարարները առաջադրած են այդ պարագան հասկցնել գերման կառավարութեան՝ այն եղանակով որ այդ մասին կասկած մը տեղի չուենայ։ Կ'ըսուի թէ Գերմանիա իրաւունք ունի դիտողութիւններ ընելու այս կամ այն անձին Գերլինի ամերիկեան դեսպան անուանուելուն դէմ, սակայն քիչ մը տարօրինակ և նոյն իսկ անտպատա կը համարուին որ այդ կարգի դիտողութիւններ, անուանուած անձին արժէքին հակառակ, միայն հիմնուին անձնական հարաբերութեան նկատումներու վրայ։ Նիւ-Եորքի մէջ կը խոսակցին թէ ամերիկեան դեսպանի մը թաղակը, օտար երկրի մէջ, անբաւական է արժանաւորապէս ներկայացնելու իր երկիրը, սակայն Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը ամէն բանէ առաջ կ'ուզէ դիւանագիտական կարող ներկայացուցիչներ և երկրորդական կարեւորութիւն մը կ'ընծայէ այն խնդրոյն թէ իր ընտրած մարդուն անձնական հարաբերութիւնը թոյլ պիտի տա՞յ աշխարհիկ քիչ կամ շատ ընդունելութիւններ կատարելու։ Գերլինի ամերիկեան արդի դեսպան Պ. Թուէրի ընթացքը ներկայ գործին մէջ շատ յատկ երեւոյթ մը չունի։ Սակայն կը կարծուի որ, թէկուզ, մասի դրական յայտարարութեամբ մը պայծառապէս կը մերժուի, Պ. Թուէրը ու կինը, գերման տարբ ընկերութեան մէջ իրենց փայլուն դիրքը շարունակելու փափաքող, գերման կառավարութեան մօտ ձեռնարկներ ըրած են, որպէս զի Պ. Հիլ չկրնայ ստանձնել Գերլինի ամերիկեան դեսպանութեան պաշտօնը, որպէս իրենք ալ կարենան պահել իրենց հիմնական կացութիւնը Գերլինի մէջ։ Ի՛նչ որ ալ ըլլայ, սակայն, և հակառակ գերման լրագիրներու վերջերս հրատարակած կէս-պաշտօնական յայտարարութեանց, Ուաշինկդընի մէջ խրատիւ կը քննադատեն Գերմանիան։ Կ'երեւայ թէ Պ. Հիլ հիմա պիտի չկրնայ այդ պաշտօնը ստանձնել։ Սակայն, իբրեւ փոխարինութիւն, և ցոյց տալու համար այդ միջադէպին առաջ բերած անհաճութիւնը, Պ. Ռուզվէլտ, երբ կարելի ըլլայ, զոյն ուելի կարեւոր պաշտօնի մը պիտի կոչէ ամերիկեան դիւանագիտութեան մէջ։ Միանգամայն շատ հաւանական է որ Պ. Թուէր, որուն ընթացքը մեծ դժգոհութիւն առաջ բերաւ Ուաշինկդընի դահլիճին մէջ, քիչ առնէնէ ետ կոչուի։ Կ'ենայ ըլլալ նաեւ որ, կ'ըսուի, Պ. Ռուզվէլտ, Գերմանիոյ ցոյց տալու համար Մ. Նահանգաց մէջ առաջ եկած անհաճութիւնը, ժամանակ մը պարզ գօրավարարի մը յանձնէ Գերլինի ամերիկեան դեսպանատունը։

—Գերման կառավարութիւնը սա զեկուցումը հրատարակել ուաւ.

«Օտար լրագիրներուն մէջ հրատարակութիւններ եղան Հիլի գործին նկատմամբ՝ հիմնուելով այն սխալին վրայ թէ մասդութիւն կայ եռ առնել Պ. Հիլի անուանման մասին անցեալ աշնան արուած հաւանութիւնը։ Այդ տեսակ գաղափար մը բնաւ գոյութիւն ունեցած չէ։ Այսուհանդերձ հիշդ է թէ յետոյ մէկ քանի կասկածներ երեւան եկած էին Պ. Հիլի ունենալիք զգացումներուն համար, երբ Գերլին ժամանէ։ Այդ կասկածները փարատեցան այն եղանակով որ այլեւս բան մը արգելք չըլլար Պ. Հիլի անուանումին իբրեւ ամերիկեան դեսպան Գերլինի, և լաւ ընդունելութիւն մը պիտի գտնէ ինչպէս առաջ եղած է, կամ ինչպէս որ և է առաջնակարգ ներկայացուցիչին համար»

Այս զեկոյցով միջադէպը փակուած կ'երեւայ և ինչպէս որդէն հեռագիրները երէկ ծանուցին, Պ. Հիլ Գերլինի ամերիկեան դեսպան կարգուած է, սակայն կը կարծուի թէ այդ անուանումը առժամեայ է, վասն զի Պ. Հիլ քիչ առեղնէն ուրիշ պաշտօնի մը պիտի կոչուի։ Այդ անուանումին առթիւ կը ծանուցուի թէ հաղցանգումներ պիտի ըլլան Գերմանիոյ ու Մ. Նահանգաց Խորհրդարաններուն մէջ։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Ֆրանքֆուրդ-օթիւ-լը-Մայնէն Հավասի ուղղուած հեռագիր մը կ'ըսէ.— Կիրակի օրը, առեւտրական դաշնագրութեանց Ընկերակցութեան նախագահ Պ. Հանրի Ֆլիշնէի նախագահութեամբ գումարում մը տեղի ունեցաւ, որուն շատերը ներկայ գտնուեցան։ Որոշուեցաւ վերջերս կազմուած ֆրանքֆուրդեան յանձնաժողովին մօտ հասցուցած ֆրանքֆուրդեան մասնակցութիւն մը, որուն նպատակը պիտի ըլլայ նպաստաւորել Ֆրանսայի ու Գերմանիոյ յարաբերութիւնները, զարգացնել զայնս տնտեսական տեսակէտով և ֆրանսական շահագրգռուող միջավայրերու գործին տլիսասկիլ՝ քաղաքական ամէն խնդիր վարելով։ Այդ ընկերակցութեան կեդրոնը Գերլինի մէջ պիտի ըլլայ և ոչ թէ Ֆրանքֆուրթի։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԵՒ ՎԷՆԷՑՈՒԷԼԱ

Նկատողութեան առնելով Վենեցուէլայի նախագահին մերժումը Մ. Նահանգաց պահանջումներուն հանդէպ և նոյն իսկ խնդիրը իրաւաբարութեան ենթարկելու չհաւանիլը, մօտերս Մ. Նահանգաց Մերակոյթին պիտի առաջարկուի որոշում մը, որ եթէ ընդունուի, Պ. Ռուզվէլտ կարգ մը միջոցներ ձեռք պիտի առնէ՝ Վենեցուէլայի գործադրել տալու Մ. Նահանգաց պահանջումները։ Այդ միջոցները, որոնք ուելի անհետաձգելի հանգամանք մը պիտի ունենան, կը կարծուի թէ պիտի կազմեն մաքսի հարիւրին երեք յաւելում մը Մ. Նահանգներէն Վենեցուէլա ղրկուած ապրանքներուն համար և բացարձակ արգելք մը Վենեցուէլայէն բերուած ապրանքներուն Մ. Նահանգները մտնելուն դէմ։ Խիստ միջոցները ամէնէն վերջը ձեռք պիտի առնուին։

—Բարաքասէն, Վենեցուէլայի մայրաքաղաքը, կը հեռագրեն Հավասի թէ ամերիկեան Թաֆոմա յանձնարարական կուսայրա ժամանումը աւելցուցեր է Թղթատարական պայուսակներուն բացուելէն առաջ եկած յուզումը։ Տեղական թերթ մը «Ի՞նչ կ'ուզեն Մ. Նահանգները» խորագրով յօդուածի մը մէջ կ'ըսէ թէ Վենեցուէլան պահանջում ունեցողները կ'աշխատին պատերազմ մը առաջ բերելու երկու երկիրներուն միջեւ և թէ Մ. Նահանգները կ'ուզեն գրաւել Վենեցուէլան։

— Կուսայրայի նաւահանգիստին մէջ բացուեցան ամերիկեան Թաֆոմա յանձնարարական վերաբերող թղթատարական պայուսակներ, որով Մ. Նահանգաց մեղուն դեսպանը բացառութիւններ ուզեց Վենեցուէլայէն այդ միջադէպին համար, զոր ծանրակշիռ կը նկատէ։ Արտաքին գործոց նախարարը պատասխանեց թէ այդ պայուսակները սխալմամբ բացուած էին՝ ասոր որոնք պայուսակներ կարծուելով։

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Արժանթին, 2,885,620 քառակուսի քիլոմէտր տարածութեամբ, 1907 դեկտեմբերին ունէր 6,200,845 բնակիչ։ Ցանուած հողերը հիմա ասպէս են.— Ցորեն՝ 5,759,987 էքտար, եգիպտացորեն՝ 2,983,100, վարսակ՝ 1,391,467, վարսակ՝ 284,098, գարի՝ 64,700 և կորեկ՝ 42,150։ Այդիներուն տարածութիւնն է 39,116 էքտար և շաքարեղէնի՝ 72,500։ Անասուն ձեռաբուծման ալ ընդարձակ տարածութեան վրայ կը կատարուի։ Արտածմանց համար եղած ենթադրութիւններն են՝ ցորեն՝ 5ուկէս միլիոն թոնս, վուշ՝ 1 միլիոն և վարսակ ալ 1 միլիոն։ Վերջացող տարեշրջանին ընդհանուր վաճառականութիւնն է 2,910,000,000 ֆրանք, որուն 1,480,000,000ը արտածում և 1,430,000,000ը ներածում։ Եւմացոյցը 450 միլիոն է։ Երկաթուղիներու երկայնութիւնն է 22,000 քիլոմէթր։

ԻՏԱԼԻԱ

Կէս-պաշտօնական աղբիւրէ առնուած լուրի մը նայելով, արտաքին գործոց նախարարը իտալական հարաւային Սոմալիի կառավարիչէն հեռագիր մը ստացեր է՝ ծանուցանող թէ մարտ 15ին Վիդալի հարիւրապետին հրամանատարութեան տակ գտնուող 512 զինուորներ, Վոլլա ու ՍպաՁեդդա մարտանաւերէն առնուած նաւաղներով, գրաւեր են Տանանէն, առանց ընդդիմութեան հանդիպելու։ Այդ վայրը իսկոյն ամրաւ և անառիկ վիճակի մը վերածուեր է։

—Վճռաբեկ ատեանը նկատողութեան առաւ Նազիի աղերսագիրը, որով նոյն ատեանին դիմած է իրեն դէմ արձակուած վճռին դէմ։ Ընդհանուր դատախազը պահանջեց մերժել այդ աղերսագիրը։ Թրիպունա կ'իմանայ թէ վճռաբեկ ատեանը միաձայնութեամբ մերժեր է Նազիի աղերսագիրը։

— Հռոմի մէջ կիրակի իրիկուն չքեղ ներկայացում մը տրուեցաւ ի պատիւ Իտալիոյ նաւատորմի ընկերակցութեան։ Թատրոնը բոլորովին լեցուն էր։ Խաղը մինչեւ վերջը խանդավառութեամբ ծափահարուեցաւ, մանաւանդ այն մասերուն մէջ, ուր ակնարկութիւններ կ'ըլլային Իտալիոյ պաշտպանութեանը՝ ծովի վրայ։

— Ապրուցցէի դուքը, կիրակի օրը, Դուրինօ ժամանեց և դգուութեան պալատը իջեւանեցաւ։

ԱՒՍՏՐՈՅ ԲԱՆԱԿԸ

Աւստրիայ-Հունգարիոյ բանակին համար ընդունուած նոր թնդանօթին փորձերը այս շաբթաս պիտի սկսին Հունգարիոյ մարզանքի դաշտին մէջ, մարակցներ հաստատելով։ Զինուորները հեազեաէ պիտի մարզուին այդ նոր թնդանօթին համար, որ բոլոր զօրագունդերուն մէջ պիտի մտցուի։ Այդ նոր թնդանօթը դաշտային է ութ սանտիմէտր տրամագծով, հազար քիլօ կը կշռէ և 6000 մեդր հեռուն ռումբ պիտի արձակէ։ Իւրաքանչիւր հրեանի վեց հատ պիտի ունենայ այդ նոր թնդանօթներէն։

Պ. ՔԼԷՄԱՆՍՈՅԻ ԹԱՏԵՐԱԽԱՂԸ

Հռոմի Արճէնտինա թատրոնին խումբը շաբաթ իրիկուն պիտի ներկայացնէր Ֆրանսայի նախարարապետ Պ. Քլէմանսոյի հեղինակած թատերախաղը «Երջանկութեան քաղ», սակայն երկուշաբթի լեռանգուեցաւ։ Կղերական կուսակցութիւնը անոր պատասխանութիւններ պիտի ընէր Պ. Քլէմանսոյի դէմ և հակակղերականներն ալ հակառակ արտայայտութեան մը պատրաստուած էին։ Ցառանգման պատճառը, սակայն, հեռեւեալն է.— Արճէնտինի անօրէնը խնդրած էր Հռոմի չի նական դեսպանատան պաշտօնեաներէն մէկէն որ թատերախաղին բեմադրութեան օգնէ՝ իր խորհուրդներովը։ Այդ պաշտօնեան ընդունեց, սակայն վերջին փորձին ատեն նամակ մը ղրկեց, որով կը ծանուցանէր թէ չէր կրնար այդ առաջարկութիւնը ընդունիլ թատերախաղի մը համար, ուր երեւելի Զինացի մը խնդրոյ առարկայ էր։ Թատրոնին անօրէնը, ասոր վրայ, դիմեց Իտալիոյի մը, որ երկար ատարիներ Զին կեցած էր։ Այդ անձը ընդունեց եղած հրաւէրը, որով Պ. Քլէմանսոյի թատերախաղը երկուշաբթի պիտի ներկայացուի։ Այս միջադէպը ուելի սրեց հանրութեան հետաքրքրութիւնը նոյն թատերախաղին համար։

60 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐ. ՄԷԿ ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Աշխարհս ամենասուղ բնակարանը արիմիլիոնատէր ծերակուտական Պ. Քլէրքի Նիւ-Եորքի մէջ շինել տուած ասենն է, որուն շինութեան, կահաւորման, ներքին և արտաքին ծախքերու համար վճռուն միլիոն ֆր. ծախսած է։ Պ. Քլէրք այս ատեն շինութենէն առաջ, Նիւ-Եորքի ճարտարապետներուն հետ և Բարիզի մէջ ֆրանսացի ճարտարապետներու հետ խորհրդակցութիւն մը կատարեց. և վերջապէս որոշուեցաւ Լուի ԺԴ.ի ոճով շինել շենքը, որուն անոգագրդինձէ զարդերը պատրաստելու համար պէտք եղաւ մի միայն այդ տեսակ զարդեղէններ շինող գործարան մը վարձու բռնել։ Ատ ծախսու առնուեցաւ տեսակ մը մարմարիոնի հանք, այնպէս որ այլ եւս այդ տեսակ մարմարիոն գործածել անկարելի եղաւ ուրիշ ատեներու շինութեան համար։ Ֆրանսական դղեակի մը թանկագին տանիքը Նիւ-Եորք տարուած էր, այդ նորաշէն բնակարանին մէկ փոքրիկ սենեակը զարդարելու համար։ Շէնքին մէջ գործածուած փայտերէն զարդերը անգլիական հին կղզիէ են։ Շէնքը 140 սենեակ ունի. բայց այնպէս մը շինուած է որ երեք ընտանիք անջատաբար կրնան բնակիլ անոր մէջ։ Ընդունելութեան ընդարձակ տարածը գեղանպարկին մէջ է. առաջին յարկին մէջ կան նկարներու ընդարձակ տարածութիւն մը և գնդամուղի սենեակ մը. և ամբողջ շէնքին վրայ փռուած գմբեթ մը կը գտնուի։ Ճաշասրահն ալ թէեւ մեծ է, բայց այնպէս մը շինուած է որ կրնայ շատ ընդարձակ տարածութիւն։ Տան մէկ կողմը մեծ սրահ մը կայ 46 ոտնաչափ երկայն և 30 ոտնաչափ լայն. բայց երբ ճաշասրահն ու այդ սրահը միանգամայն բացուին, շէնքին մէկ ծայրէն միւսը կրնայ տեսնուիլ՝ այսինքն 160 ոտնաչափ լայն միջոց մը։ Նկարորդ յարկին մէջ կայ նաեւ համամատաբար փոքր սրահ մը՝ երաժշտութեան համար, ուր մեծ երգչեան մը դրուած է։ Տիեզերագրական դիտարան մըն ալ կայ։ Տեսնելու արժանի առարկաներու կարգէն է նաեւ յախճապակիներու սրահը։ Նկարներու սրահը կարելի է, ի հարկին, իբրեւ թատրոնի կամ նուագահանդէսի սրահ գործածել, ուր շարժուն թատերաբեմ մըն ալ կայ, զոր էլեկտրական մեքենայով մը կարելի է բարձրացնել ու իջեցնել։ Բաղնիքի սրահին մէջ 15 լոգարան-սենեակներ կան, որուն 20 ոտք լայն և 30 ոտք երկայն լոգարանները իրենց ամբողջ մասերով գեղեցիկ, երակաւոր ու թանկագին մարմարէ պատրաստուած են։ Այս բազմածախս շէնքը կը գտնուի Ե. Ավընիւին մէջ՝ կեդրոնական դարասանին հանդէպ. և ասոր մօտ

տուրքի ենթակայ չեն, նորէն ծանոյց ամէն կողմ վերոգրեալ որոշման համաձայն գործել։

ԳԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ. — Դատական նախարարութեան մէկ տեղեկագրին վրայ, Նախարարաց Խորհուրդը որոշեց որ Սակարանի գործառնութիւններէն առաջ եկած դատերը և վէճերը կարգադրուին Սակարանի ժողովին կողմէ։

ԳՐԵՆՑԻ ԼԻՈՆԷԻ բամբասէրներու ժողովը վերջերս գումարուելով, կարդացուած տեղեկագրէն հասատատուեցաւ որ նոյն պանքային զուտ շահը 1907ին եղած է 34,110,630 ֆր. մինչդեռ 1906ին 34 միլիոն 607,449 ֆ. է։ 1907 տարուան համար 55 ֆր. շահաբաժին պիտի տրուի։

ԻՏԱԼԻՈՅ դեսպանին տիկինը՝ Իմբրիալի մարքիզուհին երէկ Նաբոլի ուղեւորեցաւ։

ԱՆԳԼԻՈՅ դեսպան վախճանեալ Սրը Նիքոլաս Օ'Բռնորի երեք աղջիկները, երէկ, մեկնեցան Կ. Պոլսէն։

ՊՐՈՒՍԱՑԻՆ կը գրեն թէ մեռաքի հրապարակին վրայ տակաւին ոչուսրուած թիւն չի տրիբ։ Մեռաքանակ մեռաքս ու խաղակ կան պատրաստ։

ՊՈԼՍՈՅ ապահովութեան Մնուսկին համար նոր կառուցուելիք չէնքին հիմնարկէքը երկուշաբթի պիտի կատարուի։

Գ. ՊԱՐԲԱԼԷՏ. — Կ. Պոլսոյ անգլիական դեսպանատան գործակատար Գ. Պարբալէտի երկրորդ կարգի դեսպանութեան տեղաս արուած ըլլալով, յառաջիկայ սեպտեմբերին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

ՄԷՐՍԻՆԻ անգլիական փոխ-հիւպատոս կարգուեցաւ Գ. Բլիֆորտ Հոդվուդ։

ԴԻՄԻԴՈՎԻՒ տարքին նոր կանոնագիրը կը տրամադրէ թէ որոշ քանակութեան շրջանակին մէջ չեղող վաճառատուները և արհեստանոցները իրենց աբձանագրած արժէքին հաստատուելու համար համեմատութեամբ տարքի ենթակայ են. իսկ վեց հազար դրուշ արժէք ունեցող տեղը արհեստով և վաճառականութեամբ զբաղողներն ալ վեց դրուշի տարքի. տակաւ այդ հատատութեանց մէջ աշխատողներուն որոշ քանակութեան ենթակայ տարքին նուազագոյն սակը տասը դրուշ է, որով այդ աշխատաւորները իրենց վարպետներէն աւելի տարք պիտի վճարեն։ Այդ մասին զանազան տեղերէ հրանդ խնդրուած ըլլալով, Պեռական Խորհուրդին ելմական ճիւղը սա որոշումը տուաւ.— Համեմատական տարքի ենթակայ եղողներուն աշխատած չէնքերուն արժէքները եթէ գաւառակներուն կեդրոններուն մէջ և 2000է աւելի բնակիչ ունեցող տեղերը 7500էն, գաւառի կեդրոններուն մէջ 10,000էն և նահանգներու կեդրոններուն մէջ ալ տասնչփնդ հազարէն պակաս ըլլան, այդ երեք ասիճաններուն իրարու նուազագոյն քանակութիւն, նոյն տեղերը արհեստով և վաճառականութեամբ զբաղողներէն՝ գաւառակներու մէջ՝ 22ու կէս, գաւառներուն մէջ 30 և նահանգներու կեդրոններուն մէջ ալ 45 դրուշէն պակաս տարք չահմանուի։

ՊԷՏԵՐՈՒԹԻ մէջ նորէն չոգեշարժ թրամուէյի գիծ մը հաստատելու նպատակով մենաշնորհ խնդրած է Նիքոլա անուն ոտմ մը։ Առեւտրական ու հանրօգուտ չինութեանց նախարարութիւնը նկատողութեան առած է այդ աղերսագիրը։

ԴԻՍԱԿ ՄԸ.— Շիլի, Զրիքէ ձէվիզէր, ձիւնի անգործածելի հոբէ մը, երկէ առաջ, դիակ մը գտնուեցաւ։ Դիակը տարրալուծած էր. հագուստներէն կ'երեւար թէ կառապան է։ Ոճիրագործութիւնը վրայէն Օսմանիէ թէղբերէտի մը գաւ, ուրկէ հասկցուեցաւ թէ Մեհրիքէօյի Այգանոթոնթոնին փողոցը բնակող կառապան Գրիգոր Բէօմիրճեանի դիակն է։ Բժշկական քննութեամբ հաստատեցաւ թէ այդ տեղը խնալով մեռած է, վասն զի գլխուն ալ կողմը վերք մը կայ։ Գրիգոր մօտերը գանուած սիրտ մը կը յանախէր, որով կ'երեւայ թէ դիպուածով նոյն հորը ինկած ու խեղդուած է։

ԵՂԵՌՆԱԳԱՏ տեսակը, երէկ, դասեց, Գասը Փաշա բնակող Բամազան անուն անձը ու կիրը, որոնք ամբաստանուած էին թէ Այիշէ անուն կինը՝ առաջնոյն զոքանչը ու երկրորդին մայրը, ան ջուրը նետած են ոպանելու դիտաւորութեամբ, բայց չեն յաջողած։ Բամազանի տարքը հաստատուելով, չորս տարուան տատանելիք աշխատութեան դատապարտուեցաւ։ Իսկ կնոջ մասնակցութիւնը հաստատած չըլլալով, անպարտ արձակուեցաւ։

"ՄԱՍԻՍ,"
ԴՐԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԸ

ՄԱՍԻՍ գրական պատկերազարդ շաբաթաթերթի այս շաբթուան թիւը հրատարակուեցաւ հետեւեալ գեղեցիկ յօդուածներովը ծանօթ գրողներու.— Դամ մը բնական ալեարմէն։ ԲՐԻՖ. ԵՒԼՈՐՈՍ ՃԷՔԻՉԵԱՆ։ — Բիւզանդ Քէչեան. ԿՆՈՋԱԳԻՐ։ — «Նարեկ»ը և Նարեկացին. ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ։ — Պատիրը (Ծանր Թէզի մէկ պատկերով) Ճ. ԱԼՊԻՆԱՐ։ — Դերազոյն ասոյր. ԱՐՏԱՇԵՍ ԵՍՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ։ — Ինչո՞ւ սիրել. ՋԻՆԹԷՔՍԱՐԱՑ։ — Մի՛ հայիր. Զուրին Արեւը. ԹԼԿԱՏՐԻՆՑԻՆ։ — Լացող աղիկը. ՄԵՐՈՒԺԱՆ ՊԱՐՄԱՄԵԱՆ։ — Սիրոյ բնազանութիւնը։ (Արքուր Շօբենհաուէր-ի) ԶԱՐԵՀ ՆԵՄՈՒՆ։ — Ցավկանէս էֆ. Ցաւկոբեան. ՄԱՍ'ԻՍ՝ որ պատկերազարդուելէն ի վեր իր էջերը կը պտ է ա՛յ չափ շահեկան դէմքերով, իր այս թիւով հրատարակած է գեղատիպ պատկերներ Բրոնֆ. Ցակոբաս էֆ. Ճենիգեանի, Բիւզանդ էֆ. Քէչեանի. Ցովհաննէս էֆ. Ցակոբեանի և Մարիկ էֆ. Ցակոբեանի։ Բաժանորդագրութիւնը կանխիկ 60 դրուշ։ Խմբագրութեան հասցէն է՝ Պոլիս Պագը-Ալի Ճաստէրի, թիւ 38 Զրի նամոյ մը կը ղրկուի փոստքաղներուն։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎԸ ԵՒ ԲԺԻՇԿՆԵՐԸ

Կրօն. Ժողովը ակէ առաջ ամսեանական կարգ մը խնդիրներու առթիւ, առանց բժիշկներու կարծիքը առնելու, — ինչ որ անհրաժեշտ կը նկատուի մասնաւորաբար քանի մը կէսերու մէջ, — կը լուծէր ամուսնութիւնները։ Սակայն Ժողովը իր վերջին նիստին մէջ առեան եղած ամուսնական խնդրի մը առթիւ կարեւոր նկատելով անպատառ մայրաքաղաքիս ականաւոր հայ բժիշկներուն կարծիքը առանալ, քան այնմ որոշում մը առնելու համար, հեռագրեալ պաշտօնական գիրերը ուղղեց 12 բժիշկներու, ինչպէս Խնդիրեան, Եաղուպեան, Օրմանեան, Թորգոմեան, Զարգարեան, Սիմոնոֆ, Մատթէոսեան, Դաւիթեան, Հէքիմեան Ալլահվերդի ևն. որպէս զի գիտանաւորէն իրենց կարծիքը հանին յայտնել այդ բժշկական հարցի մասին։ Կրօն. Ժողովին այս գիտակից որոշումը և առած յառաջդիմական քայլը իրաւամբ գնահատելի է։

Անուսիկ պատմէնը Պատրիարքական այդ պաշտօնագրին.—

«Կրօն. Ժողովոյ առեանը եղած դիպուած մը կ'ստիպէ նոյն Ժողովը ընդհանուր կերպով և գիտական տեսութեամբ խնդիր մը առաջարկել Ձեր Աղնուութեան։

«Մինչեւ հիմայ կանոնց անպղտութիւնը, բացարձակ կամ պատահական ամուսնութեան վերաբերելով, և այս ալ ամուսնութիւնը չեղեալ նկատելու պատճառ չհամարելով ա՛չ բամանման և ա՛չ լուծման խնդրոյ տեղի չեն տար։

«Երբ այդ անպատկառութիւնը արական կողմանէ բնական անկարողութեան հետեւանք կը լինէր, եկեղեցական իշխանութիւնը ամուսնութիւնը չեղեալ և անհնարին նկատելով լուծման վճիռը տալու դժուարութիւն չէր զգար։

«Այս անգամ ինչպէս արական կողմանէ, նոյն կերպով իգական կողմանէն բնական և իսկական անկարողութեան խնդիր մը կ'յարուցուի Կրօն. Ժողովին առջեւ և դեռ խնդրոյն անհասական վիճակի քննութեան չմտած, նկատելով որ խնդիրը Ժողովոյն մէջ նախընթաց մը չէ ունեցած, Ժողովը հարկ կ'սեպէ բժշկական արուեստին ճարտարներուն դիմել իմանալու համար թէ՝

Ա.— Իգական կողմանէ բացարձակ անկարողութեան երեւոյթ մը կամ դիպուած մը, գիտութեան տեսակէտով հնարաւոր կը նկատուի՞ արդեօք։

Բ.— Թէ այդպիսի պարագայ մը նախընթաց մը ունի՞. և թէ ինչ յանախութեամբ տեսնուած է իրականութեան մէջ։

Գ.— Թէ ինչ են այդպիսի պարագայի մէջ նկատողութեան առնուելիք նշանները։

Դ.— Թէ ինչ տեսակ քննութիւն կամ զննութիւն հարկ է կատարել անհասական վիճակի մէջ իրականութիւնը ստուգելու համար։

«Կը խնդրենք որ հանիք աշխատութիւն յանձն առնալ և հանիլ գիտութեան ցոյց տուած սկզբունքը և Ձեր Աղնուութեան այդ մասին ունեցած կարծիքը մեզ հաղորդել։

Ողջունիւ սիրոյ
Մնաք աղօթաբար
Պատրիարք Կ. Պոլսոյ
ՄԱՂԱԿԻԱ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ։»

Ս. ՊԱՅՏԻԱԳԻՐ Հայրը երէկ իր հետ ունենալով գործակատար Արիս էֆ. Ցեանեանը, Բ. Դուռը գնաց և տեսակցութիւն մը ունեցաւ Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Ցերքեր փաշայի հետ։ Ն. Ամենապատուութիւն յեռոյ յաջորդաբար այցելութիւն տուաւ Ներքին գործոց Նախարարին և Եպարքոսական խորհրդական Մէհմէտ Ալի փաշայի։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԸ իր վերջին նիստին մէջ նկատողութեան առնելով Բաղէշի և Մուշի վիճակներուն եկեղեցական և կրթական անկերպարան վիճակը, որոշեց որ այն միացեալ վիճակներէն նորընտիր Պատրիարք Փոխանորդ Տ. Զաւէն Ծ. վրդ. Տէր Եղեառան Ս. Զատկէն անմիջապէս յետոյ մեկնի իր պաշտօնատեղին։ Խառն Ժողովը այս առթիւ նաև որոշեց Տ. Զաւէն Ծ. վրդ.ի նախապէս Կարնոյ Վիճակին վրայ պատկանելու համար տրուած եպիսկոպոսական վկայագիրը՝ փոխել Մշոյ անուան վրայ։ Նոյնպէս որոշուեցաւ Կարնոյ արդի Առաջնորդ Տ. Սմբատ Ծ. վրդ. Սատէփեանի եպիսկոպոսական վկայագիրը, որ Շապին-Գարահիսարի վիճակին անուանով տրուած էր, փոխանցել Կարնոյ Վիճակին անունին։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ եկեղեցիին քարոզիչ Տ. Գնել Ծ. վրդ. Դալէմքեարեան, Պատրիարքական կարգադրութեամբ, անձնական քարոզութեան կարգուեցաւ Ն. Ամենապատուութեան։ Դալէմքեարեան Հայր Սուրբը արդէն ակէ առաջ երկուանգամ վարած է այն պաշտօնը գաւառները երթալէ առաջ։

Ս. ՊԱՅՏԻԱԳԻՐ ՀԱՅՐԸ, ինչպէս կը լսենք, մասդրութիւն ունի Վանայ և Ձնքուշի նորընտիր եպիսկոպոսներուն Տ. Սամանեան և Տ. Եղրա վրդ.ներուն դասատանի մասնաւոր իշխանութիւն տալ Ս. Զատկէն վերջ։ Նոյնպէս Ն. Ամենապատուութիւն մասդրութիւն ունի Երզնկայի նորընտիր Առաջնորդ Տ. Երուանդ վրդ. Փէրտահճեանի, որ մայրաքաղաքէ պիտի անդնի իր պաշտօնատեղին երթալու համար և Տ. Տ. Մեսրոպ Նարբէյեանի, Դաւանդ Դարեան, Գրիգորիս Գալագեան վրդ.ներուն ծայրագունութեան աստիճան շնորհել։

ՑՈՒՐԻԿԼԻՆ Պատրիարքարան տեղեկագրեալ է թէ Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսը հոն գտնուող պաշտօնակատար Տ. Եղիա քհն Աճէմեանի քահանայագործութեան արտօնութիւն շնորհած է։

Ս. ՊԱՅՏԻԱԳԻՐ ՀՕՐ տնօրինութեամբ Արմաշու դպրեվանքին ագարակը, հողերը և բանջարանոցը հասարակաց վիճակի մը վերածելու համար, մայրաքաղաքիս մասնագէտ եկեղեցիի բուսաբան մը պիտի մեկնի Արմաշ։

ՍԱՄՍՈՆԷՆ Պատրիարքարան զբաղկուած է բազմատարագիր հանրագրութիւն մը որ կը բղխի տեղւոյն Առաջնորդ Տ. Յակոբ Աշտ եպս.ի դէմ։

ՀԱՅ ՀԱՐՏԱՐԱՊԵՏԻ ՄԸ ԵԱՏՈ ԴԱՍԻՒՆԸ.— Սթամպուլ իր երէկուան թիւին մէջ հրատարակած է ծանօթ ճարտարապետ Աբամ էֆ. Թահրճեանի պատկերը, այս առթիւ գրուատալից տողեր նուիրելով հայ ճարտարապետին, որ յաջողած է արուեստական ճշմարիտ ճարտարութիւն մը ցոյց տալ իրեն յանձնուած մէկ գործին մէջ։ Թահրճեան էֆ. Դալաթիոյ մէջ Համամ Փաշա խանի վերաշինութիւնը կը կատարէր և արդէն իսկ չէնքին հինգ յարկերը բարձրացած էին, երբ սեփականատէրը ուղեցին 3 մէթր խորութեամբ նկուղ մը շինել տալ խանին տակ։ Կատարուելիք այդ աշխատութիւնը մէկէ աւելի դժուարութիւն ներ ունէր, որոնց առջեւ չընկրկեցաւ հայ ճարտարապետը, իր ձեռնհասութեան և արուեստական կարողութեան շնորհիւ։ Հիմա աշխատութիւնները յաջողութեամբ կը շարունակուին։ Այդ նորակառոյց խանին ճակատը մաւրիտանական ինքնատիպ ոճով մը շինուած է։ Ցիրանական թերթը կ'ըսէ թէ Աբամ էֆ. Թահրճեան լուրջ ուսումնասիրութիւններ ըրած է Բարիզի մէջ, գեղարուեստից վարժարանին դասերուն հետեւելով։ Բարիզի 1900ի տիեզերական Ցուցահանդէսին մէջ ալ պատուոր եղած է։ Կը շնորհաւորենք հայ երիտասարդ ճարտարապետին այս փայլուն յաջողութիւնը։

Ի ՆՊԱՍՏ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆԻՆ.— Երէկ ծանուցած էինք թէ Եպրատեան և Իսգուլեան էֆ.ները 5 օտմ. սակի նեւրած են կեդր. վարժարանին աղքատիկ ուսանողներուն ի նպաստ։ Այդ գումարը նեւրուած է ա՛չ թէ Տիկին Անէկի Լուսանի յուղարկաւորութեան առթիւ, ինչպէս հրատարակած էինք երէկ սխալմամբ, այլ Յովհաննէս էֆ. Ցակոբեանի յուղարկաւորութեան առթիւ։

ԲՈՒԱԶԻ Նշանաւոր ժողովրդներէն Տիկին Զապէլ այս շաբաթ Բարիզ ուղեւորեցաւ, իր գործատան վերաբերեալ վերջին նորաձեւութիւնները ժողովելու և գնահատելու համար իր բազմաթիւ նրբաճաշակ հագուստները։

ԹԵՐԹԵՐԷՆ

ՏՕՔԹ. ՎԱՐԴԱՊԱՏԱՐԵԱՆԻ ԿՏԱԿԸ

Անուսիկ պատմէնը Տօքթ. Վարդապետարեան էֆ.ի տարեդարձի կապակցութեամբ, կարգ մը ազնիւներ հարմանցնելու մասին։ 1. Որը և կամ տարբեր միջոցներէ զուրկ վկայեալ, աղքատ աղջիկ Պոլսէն կամ արուարձաններէն։ 2. Տարիքը առ առաւելն 25 տարեկան։ 3. Ամուսնութեան յարմար և մարմնական առողջութիւնը բժշկական վկայագրով հաստատուած։ 4. Նախնական կրթութիւնը յաջողապէս ստացած և վարքով գովելի։ 5. Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքարանի իրաւասութեան տակ եղած աղջիկներէն։ 6. Տէրն առողջ և պարկեշտ, վկայեալ (ձեռնհաս բժշկի մը և պատկանած Թաղին Խորհրդոյն կողմէ։) Առ առաւելն 35 տարեկան և աղջկան պէս գծէք նախնական ուսմունքն ուսած։ 7. Դրամը, որ պիտի բաղկանայ կատկեալ գումարին մէկ տարուան տոկոսին ամբողջութենէն, անձնապէս հարսին պիտի տրուի միայն Ս. Պոակի տարեդարձին վերջ։ 8. Եթէ ո և իցէ պատճառով տրի մը կատկիս տրամադրութիւնը գործադրել անկարելի կը դառնայ, և կամ ըստ յեռագոյ յօդուածին (թիւ 9) տրամադրելի գումար մը գտնուի, յաջորդ տարին ըստ պարագային երկու կամ աւելի թիւով աղջիկ ամուսնացնել, սա չափ որ այս պարագային տրամադրելի գումարը հաւասարապէս պէտք է բաշխել։ 9. Եթէ կատկիս տրամադրած օժտին արտանցած աղջիկ մը մինչև հինգ տարի չամուսնանայ, ըստ նախորդ յօդուածին նոյն գումարը վեցերորդ տարին ուրիշ ընտրելի մը պիտի յանկացուի։ 10. Բնական է որ նախ կատկագրոյն պայմանները լրացնող աղջիկը պիտի ընտրուի ըստ թիւ 11 հրանգի և սա ալ իր կարգին իր ամուսնոյն ազատ է ընտրելու, պայմանաւ որ ընտրելը կատկիս պայմանները լրացնէ։ 11. Կատկագրոյս պայմանները լրացնող առ նուազն հինգ սրբուհիներու միջև վիճակ ձգուելով նոյն տարւոյն ընտրելին պիտի որոշուի և եթէ հարկ ըլլայ երկու կամ աւելի վիճակ պիտի ձգուի։ 12. Սոյն կատկիս գործադրութիւնն ապահովող դրամագլուխն հնչուն դրամէ բաղկացած է և տարեւէ տարի միայն տոկոսը յանձնելու պայմանաւ Օսմ. և կամ ուրիշ պետական դրամատան մը ի պահ պիտի դրուի։ 13. Կատկը գործադրելու հոգ՝ օրուան Պատրիարքին յանձնուած է Վարչութեան հետ համաձայնութիւն գործելով։ Ներկայ կատկովս անձնական հարստութենէս տարեւ տարոյդ օրինաւոր ժառանգորդաց հաւանութեամբ երկու հազար Օսմանեան ոսկի անձեռնմխելի դրամագլուխ մը կը յատկացնեմ յեռագոյ բարի նպատակս։ Ս.ին տարի տակոյ դրամագլխուն տոկոսովը տարեւ Նշանակեալ պայմանները լրացնող աղջիկ մը օժտել նոյնպէս կատկիս պայմանները լրացնող երիտասարդի մը հետ ամուսնացնելու նպատակաւ։ Սա կատկը տարեցաբերելէ վերջ, Տօքթ. Վարդապետեան էֆ. փափաք յայտնած է որ ընտրելիներուն մէջ նախապատուութիւն տրուի իր ծննդավայրէն Սամաթիայ թաղէն ներկայացողներուն։

— Աֆիոն Գարահիսարի Կրօն. և Բաղ. Ժողովներուն չրջանը լրացած է և նոր ընտրութիւն կատարուած ըլլալով Կրօն. Ժողովի անդամ ընտրուեր են՝ Տ. Խաչատուր Արեւեան, Տ. Ադամ Բիւրքճեան, Տ. Մամբրէ Աւագեան, Տ. Մեսրոպ Մանուկեան և Տ. Գէորգ Ցակոբեան քահանաները։ Նոյնպէս Բաղ. Ժողովի անդամ ընտրուեր են՝ Տերթ Թորոս Թիւթիւնճեան Գէորգ Գեաթիպեան, Ցարութիւն Տերտերեան, Նազարէթ Բիւրքճեան, Ղուկաս Բլլլեան, Դիմիտ Տիւմճեան և Յովհաննէս Նիկողոսեան։ Տ. Երուանդ վրդ. այս կրկին ժողովներուն հաստատութեան կնամակը խնդրած է։

— Ազգ. Հիւանդանոցի նուագահանդէսի Ցանձնաժողովը պատգամաւորութիւն մը ղրկելով Տօքթ. Խնդիրեան էֆ.ի, իբր նախագահ ներկայացուցիչ հայ բժշկական դասուն, ծանուցած է թէ Ցանձնաժողովին կողմէ այս տարի ամսական պիտի չղրկուի բժիշկներու և դեղագործներու անհատապէս, այլ 150 ամսական բժշկական դասուն տրամադրութեան ներքեւ կը դրուի, իր յարմար դատած կերպով բաշխելու համար իր անդամակիցներուն մէջ։ Տօքթ. Խնդիրեան էֆ. սիրով ընդունած է Կարգադիր Ցանձնախումբին ներկայացուցիչները՝ Արիս Ցէտճեան և Աբշակ Գարակէօզեան էֆ.ները և խոստացած է կարելուորը անօրինել։ Կարգադիր Ցանձնախումբին անդամ ընտրուած են նաեւ Տօքթ. Խնդիրեան, Տօքթ. Եղուկեան և Տօքթ. Իսմէրեան էֆ.ները։

— Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը որոշեր է, կ'ըսուի, ազգ. վարչութենէն խնդրել որ Տօքթ. Խնդիրեան էֆ. բժիշկ Հոգաբարձու ըլլայ Ազգ. Հիւանդանոցին՝ Տօքթ. Սեղբոսեան էֆ.ի հետ, որուն հրաժարականը չէ ընդունուած։ Այս լուրը սակայն սխալ է բոլորովին։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերեն, ապրիլ 1)

ՎԻԼՀԵԼՄ ԿԱՅՍԵՐ ԵՒ ԼՈՐՏ ԴՈՒԻՏՄԱՈՒԹԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ

ՄԻՒՆԻԽ. 31 մարտ.— Միւնիխի մէջ հրատարակուող Մէրց կիսամսեայ Հանդէսը, Լոնտոնէն կարեւոր անձէ մը առնելով կը հրատարակէ Վիլհէլմ կայսրը կողմէ Լորտ Դուիտմաութի գրուած նամակին և Լորտին պատասխանին անգլերէն բնագիրները և անոնց գերմաներէն թարգմանութիւնը։ այդ նամակներէն առաջ հեռաւեալ յառաջաբանը կայ.

«Լորտ Էշըր Ուինտսորի պալատին կառավարիչն է դեռ։ Ուինտսորի մէջ կը հաստատեն թէ յառաջիկայ աշնան ալ Վիլհէլմ կայսրը հիւր պիտի ըլլայ հոն։ Այն ատեն Լորտ Էշըր չի կրնար մնալ իր այդ պաշտօնին մէջ։ Ուրիշ անպատեհութիւն մը ալ կայ։ Լուսաբա՛ր է, Լորտ Էշըրի յանձնած է Վիքթորիա թագուհիին նամակներուն հրատարակութիւնը։ Լորտ մը որ մեծ թագուհիին թեւան դէմ անխորհրդ կերպով գործած է, պուկա չի կրնար ունենալ արքայական տամատարի մը յանկութիւնները։ Վիլհէլմ կայսրը և Լորտ Դուիտմաութ միւնա փոխանակուած նամակներուն ընդօրինակութիւնն ալ Լորտ Էշըրի քով է։ միայն թէ սոսրագրութիւնները կարուած են։ Այդ նամակներուն ընդօրինակութիւնը, դոր այժմ ձեզ կը ղրկեմ, շատ քիչերու ծանօթ է։ Բայց ինչպէս կ'երեւի, այդ նամակներուն պարունակութիւնը կարեւոր է երկու ազգերու յարաբերութիւններուն։ Լորտ Էշըր երկու տարուան համար արձակուրդով պիտի հեռանայ Ուինտսորի մէջ ունեցած պաշտօնէն։ Վիքթորիա թագուհիին թղթակցութիւններն ալ առանց հրատարակչի անունի, միայն «թագաւորին յանձնարարութեամբ» բառերով պիտի հրատարակուին։ Այսպիսի կրգադրութիւն մը մեծապէս պիտի գնահատուի Գերլինի մէջ։»

Այս յառաջաբանէն ետքը հրատարակուած են նամակները.

ՎԻԼՀԵԼՄ ԿԱՅՍԵՐ ՆԱՄԱԿԸ

«Սիրելիս Լորտ Դուիտմաութ, մեծ հաճոյքով կը յիշեմ աշնանային այն վերջին օրերուն մէջ մեր տեսակցութիւնը և Անգլիայէ ինձի ընծայուած հիւրամեծարութիւնը։ Նոյեմբերի այցելութեան առթեն, մեր երկիրներու մերձեցման համար եղած ջանքերը ձեր ազդեցութեամբ միայն արդիւնաբեր պիտի ըլլան։ Այս մասին Լորտ Էշըրը արդեւք մը չեմ նկատեր։ Այլ եւս օտարական մը չեմ Լոնտոնի և Ուինտսորի ընկերութեան և գիտեմ թէ յարգելի Լորտը ինչ ազդեցութիւն ունի հոն։ Այցելութենէս մէկ քանի շաբաթ ետքը, 1908 փետր. 6ին գրուած նամակը, դոր Ուինտսորի յարգելի կառավարիչը ղրկեց անգլիական նուագարանի ընկերակցութեան և հրատարակել տուաւ զայն, ցուցուցին ինծի։ Եթէ Լորտ Էշըր այդ ընկերակցութեան մէջ մնալ չուզեր. ինչո՞ւ համար այնպիսի դիւրութիւններ կը վերագրէ ինձ դոր պէտք էր իրեն վերապահել։ Լորտ Էշըրի՛ նչպէս կրնայ ըսել. «Գերմանիոյ մէջ, բաց ի կայսրէն, ոչ ոք կայ որ չի փափաքի Սըր Ճօն Ֆիշըրի անկման. այս պատճառաւ է որ չեմ ուզեր մնալ ձեր ընկերակցութեան մէջ։» Լորտ Էշըր զիս հակառակորդ կը կարծէ Ճօն Ֆիշըրի, և իմ այս հակառակութեանս համար կը պաշտպանէ ծովային նախարարը։ Փոխանակ ինձ ձեզ պէս կամեցողները փարատելու, աւելի կ'արծարծէ զանոնք, և այդ՝ ճէնդլմէններու այն ընկերակցութեան մէջ ուր նախապէս ոչ է կասկած չկար։ Սիրելի Լորտ, դուք գիտէք թէ ծովային նախարարութեան դժուարութեանց չեմ փափաքիր, և գիտէք թէ ինչ կը խորհիմ Դրէդիթի դէմ գերման գրգռութեանց վրայ։ Բայց երբ Գերլինի պաշտօնականներէն մէկը պաշտպանել ուզէր այդ գրգռութիւնները, և գրէր գերմանուատորմի Ընկերակցութեան թէ Լորտ Թագաւորը կը փափաքի Դրէդիթի անկման, այն ատեն, սիրելի Դուիտմաութ, գերման մամուլը անոր տամ մը պիտի տար, որուն վրայ պիտի կրնար գրել. Made in Germany. մեր ծովային ոյժը ձերինին մէկ հինգերորդն է. մէկ հինգերորդը գիտէք ինչ ըսել է, այսինքն Դրէդիթիս երբեք չի կրնար ծովու վրայ յարձակողական ըլլալ։ Մեր թէ չուզեր ինքզինքը պաշտպանելու պարտաւորութեան մէջ թերանալ։ Սխալ է քաղաքական այն վարդապետութիւնը թէ Դերմանիա և Անգլիա երկու անձամբ չրջակներ կազմելու են. խնդիրը քաղաքականութեան վրայ չէ, այլ անհասականութեան։ Շահատաններու ընդարձակման համար եղած անտես. ջանքերը երկու խելացի ազգերու միջեւ խաղաղաբար մրցումի ձեւով տեղի ունենալու են։ Ինչպէս 16 տարի առաջ, այս վերջին անգամ ալ խօսեցայ Կիլտոնի մէջ թէ Անգլիոյ հետ խաղաղութեան և բարեկամութեան մէջ մնալ կ'ուզեմ, և գերման ազգին փափաքն ալ այս է։ Վերջին անգամ Լոնտոնի մէջ գտնուած ատենս ձեր երկրացիներէն մէկը կոչում ըրաւ ողջմտութեան։ Լսի իրեն թէ իրաւ է թէ տարիս մենք ալ հոս ունենալու ենք։ բայց ինչպէս կը տեսնեմ հիմա այդ պէտքը միայն Դերմանիոյ համար չէ։ Ալ վերջացնեմ։ Ֆրանսական դեսպան Պ. Բանսոն ինձ կը ապաստ՝ գերմանական Բամբրեանի և Ֆրանսական Բանկոյի սահմանները գծման վրայ ալպսմ մը ներկայացնելու համար ինձ։ Վերջապէս համոզմամբ կ'ըսեմ թէ մեր երկուքին միջեւ անկարելի է որ թիւրիմացութիւններ ըլլան, ինչպէս կը կարծէ Լորտ Լլոյը, որ լաւ կ'ընէ, նաւատորմի գործերու խառնուելէ և գոյութիւն չունեցող նպատակներ ուրիշին վերագրելէ առաջ, Ուինսորի մաքրութեան խորհրդարանական ոգեւորումներուն օգտագործման մասին մտածէ։ Հակառակ այս խանաւ ձմեռին՝ առողջութիւնս լաւ է։ Թագուհին հանգիստով կը յիշէ Ուինսորի մէջ անցուցած գեղեցիկ օրերը. և կը յիշեցնէ ինձ փոխանակ օրով օրը անառարկելի չգնալ կանչուելիս։

Մնամ եւ այն։ (Սորագրութիւն չկայ)

17 փետրուար 1908

ԼՈՐՏ ԴՈՒԻՏՄԱՈՒԹԻ ՆԱՄԱԿԸ

«Վեհափառ Տէր,

«Խորին շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ այն մեծ պատիւին համար զոր կ'ընէք ինձ Ձեր Վեհափառութեան ինքնագիր նամակով և ինձի ցուցուցած վստահութեան համար։ Արդարեւ, թէ՛ եռ և թէ երկրացիներուս սանմանեցաւոյն մասը բնաւ չենք կասկածիր Ձեր Վեհափառութեան նպատակներուն վրայ։ Թիւրիմացութեան ժամանակը անցած է այլեւս։ Նոյեմբերի օրերուն տրուած ապաւորութիւնը փարատեց այդ թիւրիմացութիւնը։ Ամէն ոգեւորմամբ Անգլիացի այսպէս կը հաստատայ, նոյն իսկ յարգելի բարեկամս՝ Լորտ Էշըր, որ վերջին անգամ ևս դժբախտաբար ձախողութիւնն ունեցաւ էր իր չարչիը յատնուած նպատակներուն անկեղծութիւնը չըմբռնելու։ Իր այս ապիթաքումին առաջ բերած դժգոհութիւնը հոս աւելի մեծ է և Ձեր Վեհափառութեան պէս ամէն օր տնիրաւ կը համարի անոր վարմունքը։ Ամէնէն աւելի ես պատճառ չունիմ մարդութեան վերակացուին դէմ բարկանալու, որովհետեւ ես անոր այս ձախող ընթացքին կը պարտիմ շնորհն այն ինքնագիր նամակին, որ թանկագին ապացոյց մըն է ինձ համար, քանի որ անոր մէջ Ձեր Վեհափառութիւնը թէ՛ Անգլիոյ և թէ իմ անձս մասին իր զգացումները կը պարզէ։ Բոլոր Անգլիացիներուն զգացումներն ալ Ձեր Վեհափառութեան յայտնած զգացումներուն համաձայն են։ Անկեղծօրէն կը վստահացնեմ Ձեր Վեհափառութիւնը, ինչպէս նաեւ Նորին Վեհափառութիւն կայսրուհին, որ բարեհաճութիւն ունեցած է Քրէնպօրն Ցիսուէր անուանուելու և աշնանային օրերու համար համակական յիշատակ մը պահել, թէ Ուինսորի և Լոնտոնի զգացմանց փոխադարձութիւնը անփոփոխ մնացած է։ Երջանիկ եմ այդ զգացմանց թարգմանն ըլլալուս։

Պատիւ ունիմ, և.։

(Սորագրութիւն չկայ)

22 փետր. 1908

ՕՏԱՐԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 2 ապրիլ.— Ֆրանսական Ռանդին համամասական սակարութիւնը անկասա ազդեցութիւն մը կ'ունենայ հրապարակին ամբողջութեանը վրայ։ Թէեւ անկում չկայ, սակայն գործերը գրեթէ ոչինչ են։ Օտար արժեթուղթերը կը պահեն իրենց գիները, մանաւանդ ռանտիականները և ռուսականները։ Օսմ. արժեթուղթերուն համար, Սակարանին բացումէն սկսեալ, գնումի խնդրանքներ եղան, որով Օսմ. Միացեալը 95.10ի բարձրացաւ և 95 փակուեցաւ։ Օսմ. Գանձային բաժնեթուղթերը կը փնտռուին՝ 725։ Ռիո Թինթօ պղինձի գիներուն համաձայն կը տատանի. 20 ֆր. վրայ դնելով 1641 եղաւ, վասն զի պղինձը 59.07էն 59.17ի բարձրացած էր։ Պալիա Գարասարն տուելի սակար է՝ 449 ֆր.։ Կապարի գինը իրնալու հակամէտ է՝ 14.02։ Լոնտոնի Սակարանին մէջ գործ չկայ։ Նիւ-Եորքէն առնուած հեռագիրներու վրայ, ամերիկեան արժեթուղթերը գրեթէ ընդհանուր անկում կրեցին։ Հարաւային Ափրիկէի հանքային բաժնեթուղթերուն գիները լաւ են։

—Նիւ-Եորքէն առնուած հեռագրի մը նայելով, տեղւոյն Սակարանին մէջ զրոյց կայ թէ Իւնիոն Բասիֆիքի երկաթուղիի Ընկերութիւնը յառաջիկայ յունիսին 250 միլիոն ֆր.ի փոխառութիւն մը պիտի կատարէ Բարիզի հրապարակէն, Պանք Իւնիոն Բարիզիէնի և Պանք Նէօֆլիզի միջոցաւ։

—Սերպիոյ Թագաւորին հօրեղբօրորդին՝ Պոժիտ

ԱՐԱՐԱՏ

ԳՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹ

ԱՂԱՎՆԱՏԵՂԻՆԻՆ

Ե.

—Ընկերներ, ես է։ Իր խոսքն ասեմ։ Ամենուս ամբարտ է։ Ի էր դարձ հեռագրատ ամենուս։ Ինչպես ասեմ։ Ինչպես ասեմ։ Ինչ ասեմ։ Ինչ ասեմ։ Ինչ